

SZAKDOLGOZAT

Stánicznė Cseh Mária

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Károly Róbert Campus

**Szekunder és primer jellegű kutatási vizsgálat
a magyar nyugdíjrendszer kérdéseivel
kapcsolatban**

Konzulens

Dr. Domán Szilvia

Egyetemi docens

Készítette

Stániczné Cseh Mária

Kereskedelem és marketing szak

Marketingkommunikáció szakirány

Levelező tagozat

2023

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék	1
1. Bevezetés	2
Nyugdíjrendszer Magyarországon.....	2
2. Irodalmi áttekintés	4
2.1. Alapfogalmak.....	4
2.2. Nyugdíj a társadalombiztosítás szempontjából.....	6
2.3. Társadalmi idősödés	8
2.4. Az öngondoskodás fontossága.....	11
2.4.1. Adójóváírásra jogosító nyugdíj-előtakarékossági formák.....	13
3. Anyag és módszer.....	16
3.1. A vizsgálat tárgya kutatási módszerek alapján	16
3.1.1. Szekunder kutatás.....	16
3.1.2. Primer kutatás.....	16
3.2. Vizsgálati módszerek a kutatás módja alapján	17
3.2.1. Szekunder kutatás.....	17
3.2.2. Primer kutatás.....	18
4. Eredmények és értékelésük	19
4.1. Statisztikai elemzések a KSH adatai alapján	19
4.1.1. A népesség számának, azon belül a nyugdíjasok számának és arányának alakulása.....	19
4.1.2. Hogyan változott a lakosság korösszetétele az elmúlt évtizedekben (2001-2022)?.....	20
4.1.3. Az élve születések és a halálozások száma hogyan befolyásolja a népességet?	23
4.1.4. A nyugdíjkorhatár emelése önmagában megoldhatná-e a jelenlegi nyugdíjrendszer egyre kritikusabb helyzetét?	24
4.2. Primer kutatás – Kérdőíves megkeresés	26
4.2.1. Demográfiai adatok	26
4.2.2. A kérdőív tárgyköri kérdéseire adott válaszok összesítése	27
4.2.3. Tárgyköri kérdések és demográfiai jellemzők összefüggése	32
5. Következtetések és javaslatok	34
6. Összefoglalás	37
Irodalomjegyzék	40
7. Ábrák jegyzéke	42
8. Táblázatok jegyzéke	43
9. Melléklet.....	43

1. BEVEZETÉS

„Magyarország az időskori megélhetés biztosítását a társadalmi szolidaritáson alapuló egységes állami nyugdíjrendszer fenntartásával és önkéntesen létrehozott társadalmi intézmények működésének lehetővé tételével segíti elő. Törvény az állami nyugdíjra való jogosultság feltételeit a nők fokozott védelmének követelményére tekintettel is megállapíthatja.” (Magyarország Alaptörvénye, hatályos: 2011. április 25., XIX. cikk, 4. bekezdés).

„A kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszer működtetése és fejlesztése az állam feladata. A társadalombiztosítási nyugdíjrendszer öregség esetén a biztosított részére, elhalálozása esetén a hozzátartozója részére egységes elvek alapján nyugellátást biztosít (1997. évi LXXXI. törvény I. Fejezet, 1.§).

Nyugdíjrendszer Magyarországon

Magyarországon jelenleg kötelező állami nyugdíjrendszer működik.

Működési elvének lényege, hogy az állam az aktív dolgozók adó jellegű járulékaiból finanszírozza az éppen nyugdíjas korú lakosság nyugdíját (ez az ún. „felosztó-kirovó”, azaz a folyó finanszírozású rendszer). Ezért különösen fontos az aktív lakosság és a járadékra jogosultak (azaz a munkavállalók és nyugdíjasok) aránya.

A nyugdíjkorhatár jelenleg 65 év, így idén (2023-ban) az 1958. január 1. és december 31. között született személyek töltik be nyugdíjkorhatárukat. A nyugdíját bármikor igényelheti az, aki már korábban teljesítette annak feltételeit (FARKAS A. 2022).

(A Nők 40 karkedvezményes öregségi nyugdíj lehetőségét itt csak megemlítem, bővebben dolgozatomban nem foglalkozom vele.)

Amikor a nyugdíj témakör felmerül, egyre többször hallani a nyugdíjrendszer problémáiról, mint sem az önfeledt és gondtalan nyugdíjas évek történeteiről. A problémák hátteréről ugyanakkor kevés szó esik.

A magyar nyugdíjrendszer és a társadalom összetétele miatt el kell gondolkodnunk, hogy mi vár ránk nyugdíjas éveinkben és azon, hogy ezt mi magunk tudjuk-e valahogyan pozitív irányban befolyásolni.

Kutatásomban annak szeretnék utánajárni, hogy az emberek mennyire tájékozottak a témában, illetve annak, hogy tesznek-e valamit nyugdíjas éveik anyagi biztonsága érdekében.

Dolgozatomban szekunder jellegű kutatási adatok felhasználásával és elemzésével vizsgálom az alábbi kérdéseket.

- A népesség számának, azon belül a nyugdíjasok számának és arányának alakulása 2001. és 2022. között.
- Hogyan változott a lakosság korösszetétele az elmúlt évtizedekben (2001-2022)?
- Az élve születések és a halálozások száma hogyan befolyásolja a népességet?
- A nyugdíjkorhatár emelése önmagában megoldhatná-e a jelenlegi nyugdíjrendszer egyre kritikusabb helyzetét?

Elemzésem során a KSH és a KSH Népességtudományi Kutatóintézet által közzétett népességre, népmozgalomra, demográfiára és nyugdíjakra vonatkozó adatait, valamint az Irodalomjegyzékben felsorolt szakirodalmat használtam.

A téma további vizsgálatához, adatgyűjtéshez primer kutatási módszerrel, kvantitatív eljárás során standardizált kérdőívet használtam.

2. IRODALMI ÁTTEKNINTÉS

2.1. Alapfogalmak

Értékpapír: vagyonjogot vagy követelést megtestesítő okirat, melyeknek törvényben meghatározott formai és tartalmi követelményeknek kell megfelelnie.

Korfa: A korösszetétel grafikus ábrázolásának kifejező formája. A korfa a népesség nemenkénti koreloszlását ábrázoló szalagdiagram, nevét alakjáról kapta. A grafikon bal oldalán a férfiak, jobb oldalán a nők számának megfelelő hosszúságú vízszintes sávok mutatják az adott életkorú népesség számát. A korfán alul helyezkednek el a legfiatalabb, majd felfelé haladva az egyre idősebb korosztályok (Kapitány 2015).

Korösszetétel: A népesség átlagéletkora a vizsgált népesség adott időpontban élő tagjai életkorának súlyozott számtani átlaga (Kapitány 2015); a népesség összetétele főbb korcsoportok szerint.

Öregedési index: A népesség idősödésének egyik gyakran használt mérőszáma, amely egyben a jövőbeni tendenciákat is előre vetíti. Az öregedési index a 14 éves és ennél fiatalabb népességre jutó idősek (65 évesek és annál idősebbek) arányát mutatja (Kapitány 2015).

Öregségi nyugdíj: meghatározott életkor elérése és meghatározott szolgálati idő megszerzése esetén járó nyugellátás (1997. évi LXXXI. törvény, 4§ (1) b).

Népesség: egy bizonyos területen élő emberek összessége.

Nyugdíj:

- a) az a járadék, amelyet egy ország - általában időskorú – polgárai alanyi jogon kapnak. Összege függ a szolgálati időtől, azaz a munkával (jövedelemszerzéssel) töltött évek számától és a korábbi jövedelem nagyságától.
- b) időskori évek, amikor a személy már nincs munkaviszonyban, és az államtól kap rendszeres havi juttatást. A nyugdíj az ember életének végéig tart (Wikipédia 2023).

Nyugdíjbiztosítás: speciális tulajdonságokkal rendelkező életbiztosítások. A vonatkozó jogszabály szerint Nyugdíjbiztosításnak minősül az az életbiztosítási szerződés, melyre az alábbiak együttesen teljesülnek:

- konkrét lejáráttal rendelkezik, amely megegyezik a szerződéskötéskor aktuális jogszabályok szerinti nyugdíjkorhatárral (ez jelenleg az 1957 után születettek esetében a 65. életév),
- szolgáltat a biztosított halála esetén, nyugdíjba vonulásakor, ha a biztosított a lejárat napján életben van, illetve, ha a tartam alatt legalább 40%-os maradandó egészségkárosodást szenved.

Nyugdíj-előtakarékossági számla (NYESZ): egy speciális értékpapírszámla, ami szintén önkéntes megtakarításokat jelent. Az előtakarékoskodók szabadon rendelkezhetnek arról, hogy az általuk befizetett összeget milyen értékpapírba – részvénybe, kötvénybe, vagy befektetési jegybe – fektessék.

Nyugdíjrendszer: A nyugdíjrendszer egy meghatározott szisztéma mellett kialakított rendszer, amely az idős koruk (esetleg megrokkanasuk) miatt a munkavállalói rétegből kikerült egyének rendszeres pénzbeli ellátásával (nyugdíjjáradékkal) annak megélhetését biztosítja (Wikipédia, 2021).

Önkéntes nyugdíjpénztár: Az önkéntes nyugdíjpénztár olyan, külön törvényben szabályozott önszerveződő intézmény, amely lehetőséget teremt tagjai számára, hogy aktív éveik alatt jövedelmükből, biztonságos és hatékony módon előtakarékoskodjanak nyugdíjas éveikre. Az önkéntes pénztári tagság és befizetés – ahogy a neve is kifejezi – mindig önkéntes vállalás.

Teljes termékenységi arányszám: Azt mutatja meg, hogy ha az adott év termékenységi adatai állandósulnának, akkor egy nő élete folyamán átlagosan hány gyermeknek adna életet. A keresztmetszeti adatokat kivetítve megnézzük, hogy amennyiben egy nő életútja során olyan eséllyel vállalna gyermeket, mint ami az adott időszakban termékeny életkorban lévő nők gyermekvállalási hajlandóságát jellemzi, akkor összesen hány gyermeke születne. (A valóságban természetesen nem eszerint alakul egy nő életútja, a mutatót érzékenyen befolyásolja a gyermekvállalás időzítésének változása (Kapitány 2015)).

2.2. Nyugdíj a társadalombiztosítás szempontjából

A nyugdíjrendszerrel foglalkozó cikkek visszatérő témát jelentenek a tudományos kommunikációban. A cikkek a társadalombiztosítás keretében működő nyugdíjrendszert rendszerint a fenntarthatóság (hosszú távú finanszírozhatóság, egyensúlyi állapot), valamint az igazságosság (a biztosítási és a társadalmi szolidaritási elvek érvényesülése) kérdéskörében közelítik meg (PÉTER et al. 2020). A társadalombiztosítás napjainkban az államháztartás jelentős részét teszi ki, főként az olyan (európai jellegű) országokban, amelyekben a nyugdíj- és egészségügyi ellátásokat országos méretű kockázatközösség keretében nyújtják. Emellett a biztosításnak több országban léteznek további pillérei is. Az úgynevezett felosztó-kirovó elvű nyugdíjrendszer esetében (Magyarországon is így működik) a jövedelmet szerzők által kötelezően befizetendő társadalombiztosítási járulékából kerül kifizetésre a már nyugállományban lévők járadéka, vagyis az év végén nem lesz érdemi maradvány, a rendszernek nem keletkezik vagyona.

Ha a nyugállományban lévők száma magas, és ehhez képest nincs kellően sok járulékfizetéssel járó foglalkoztatott, akkor az aktív korosztályra súlyos fizetési teher hárul, miközben az ellátottak egyáltalán nincsenek megelégedve a nyugdíjukkal. Ez a helyzet jellemzi Európát, ahol az átlagos élettartam növekedésével változatlan nyugdíjkorhatár esetén erőteljesen megnőne a nyugdíjra jogosultak száma, miközben a születésszámcsökkenés következtében a munkaerőpiacra lépő aktív korosztály szűkül. A demográfiai trendek folytatódása esetén a későbbiekben még tovább romlik a befizetők/ellátottak aránya (BOT 2020).

Az aktív korban lévők, akiknek a jövedelméből adószzerűen vonják a tb-járulékot, jogosan várnák el, hogy az ő nyugdíjukra és egészségügyi ellátásukra az állam majd kellő pénzt juttasson. Ez a jogos elvárás ún. implicit államadósságot keletkeztet, mivel ennek alapja a jelenleg aktív generációval szembeni „társadalmi szerződés”. Ennek az államadósságtételnek a mértékét csak becsülni lehet, mivel a várható élettartam, a későbbi nyugdíjjogosultság mértéke és az érintettek száma mind valószínűségi változó (BOT 2020). Enyhít a jövő gondjain, ha az aktív korban lévők önkéntes alapon életbiztosítást kötnek, azaz jövedelmeik terhére rendszeresen pénzt tesznek félre idős korukra a biztosítókra keresztül. Az ilyen öngondoskodást (az ún. harmadik pillért) az államok általában adókedvezményekkel támogatják. Három pilléren alapuló nyugdíjrendszer működik pl. az Egyesült Királyságban, Németországban, vagy Dániában.

De nem mindenki képes vagy hajlandó átlátni az öngondoskodás egyéni és közösségi előnyeit, ezért létezik olyan modell Európában, amelyben a társadalombiztosítás első pillére mellett egy második társadalombiztosítási pillér is működik. Az aktív munkavállalói korban lévők kötelezően befizetendő járulékainak egy része a pénzügyi szektorban biztosítás formájában névre szóló számlára kerül, és ott gyarapodik. Nyugdíjba lépve ebből a pillérből is kap ellátást az illető (hogyan, az a befizetéseivel gazdálkodó magánnyugdíjpénztár működési hatékonyságán múlik). Emellett – csökkentett mértékben – az első pillérből is kap nyugdíjat (BOT 2020).

A második pillér mérsékli az államháztartásra nehezedő távlati terhet – ez nagy előnye. A kormány számára azonban a konstrukciónak azonnali hátránya is van, mivel a biztosítottak a nyugdíjcélú társadalombiztosítási befizetést részben saját magánnyugdíj-számlájukra fizetik be, ez az összeg nem folyik be az első pillérbe, amely az államháztartás része, ezek a pénzügyi vállalkozások szektorába kerülnek. Az ilyen befizetések hiányoznak a folyó államháztartási jövedelemből, és ha eleve deficit a költségvetés, akkor a hiány még nagyobb lesz. Persze csak átmenetileg, mivel egy idő után a kétfelé befizetők már kétfelől kapják a nyugdíjukat, és az államháztartás terhei mérséklődnek a második pillér teherátvállalásának arányában (BOT 2020).

A fent vázolt folyamatoknak erős hatása van és lesz az európai országok államháztartási helyzetére. Az egyik legközvetlenebb kihívás a nyugdíjrendszereket éri, amelyek a második világháború utáni korszak kedvezőbb körülményei között kiterjedt jogosultságokat és nagyvonalú ellátásokat biztosítottak a kiépült jóléti államok polgárainak. Ez viszont a 21. század első felére felvázolt demográfiai folyamatokat figyelembe véve nehezebben finanszírozhatóvá teheti ezeket a rendszereket az egyre nagyobb számban és egyre hosszabb ideig igénybe vett nyugdíjkifizetések és a csökkenő munkát végző és adót fizető generációk miatt. Az egyének és a családok számára ez azt is jelenti majd, hogy egyre fontosabb lesz az öngondoskodás, az aktív életpálya alatti, a jövőre gondoló megtakarítások szerepe. Azok az országok, ahol ez jelenleg is nagyobb súlyú, nyilvánvaló előnyben lesznek a csak az államra támaszkodó országokkal szemben (MURAKÖZI 2016).

Az Allianz 2020-ban közzétette Globális Nyugdíjjelentésének első kiadását, amelyben saját fejlesztésű nyugdíjmutatójával, az Allianz Nyugdíjmutatóval méri fel a világ nyugdíjrendszereit (Internet 1).

1. táblázat: A világ 10 legjobb nyugdíjrendszere - Allianz Globális Nyugdíjjelentés 2020

Ország	Helyezés	Teljespont-szám	Kezdeti pont-szám	Fenntarthatóság (pontszám)	Megfelelőség (pontszám)
Svédország	1	2,9	3,4	3,0	2,6
Belgium	2	2,9	4,3	2,9	2,3
Dánia	3	3,0	3,3	3,2	2,5
Új-Zéland	4	3,0	3,5	3,8	1,9
USA	5	3,0	3,1	3,3	2,8
Ausztrália	6	3,1	3,0	3,3	3,0
Hollandia	7	3,1	4,0	3,9	2,0
Norvégia	8	3,2	3,3	3,9	2,4
Bulgária	9	3,2	3,8	2,7	3,3
Kanada	10	3,2	3,4	3,8	2,6
Magyarország	45	4,0	4,7	4,6	3,2

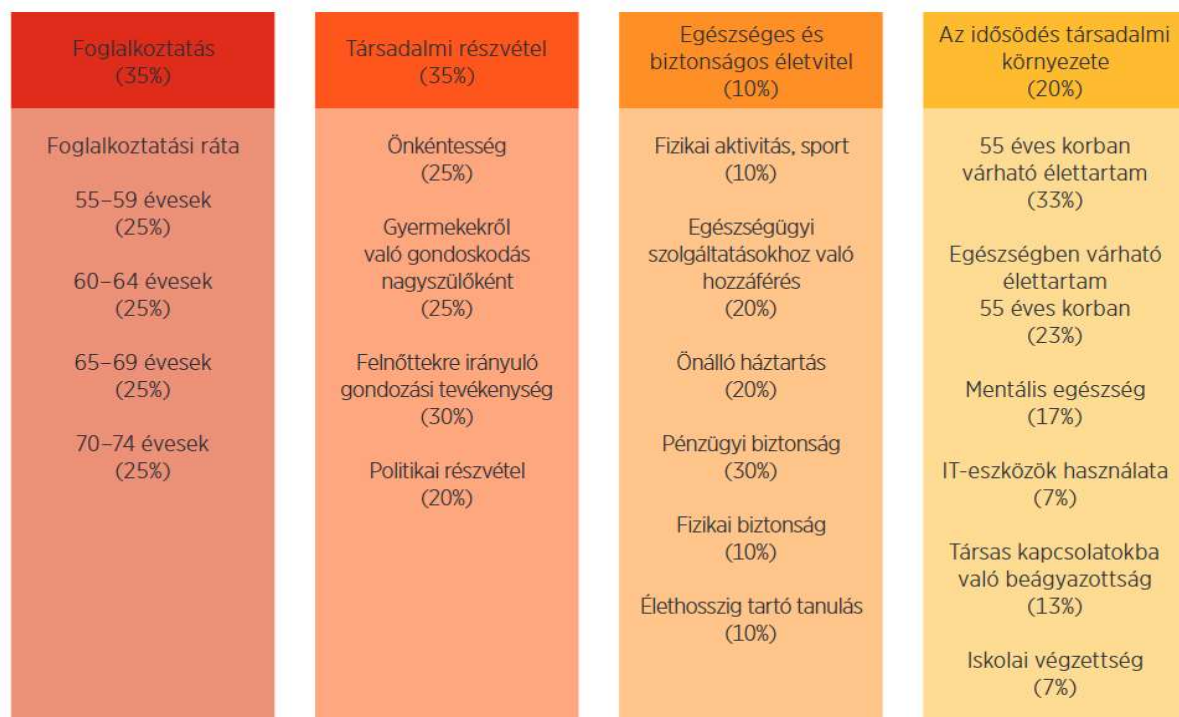
Forrás: <https://profitline.hu/Allianz-Globalis-Nyugdijjelentés-2020-408247> (letöltve: 2023.02.24.)

Az 1. számú táblázatban látszik, hogy más országok nyugdíjrendszereivel összehasonlítva Magyarország a 45. helyen áll.

2.3. Társadalmi idősödés

A demográfiai öregedés jelensége a mindennapi diskurzusokban és a politikai döntéshozók szintjén is napjaink egyik legjelentősebb társadalmi kihívásaként, a különböző társadalmi intézmények (nyugdíjrendszer, egészségügyi ellátórendszer stb.) súlyos teherként jelenik meg. Hogy ezekre az intézményrendszerekre valójában milyen teher nehezedik, az attól is függ, hogy az idősök mennyi ideig tudnak a társadalom aktív tagjai lenni, mennyi ideig egészségesek. Az aktív idősödés különböző dimenzióinak mérésére számos indikátort dolgoztak ki, amelyek közül a legkomplexebb az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) által használt aktív idősödés indexe (Active Ageing Index-AAI). Az index célja annak a mérése, hogy a különböző országokban az idősök milyen mértékben tudnak a társadalom és a gazdaság fenntartásához hozzájárulni. Az index négy dimenzióban méri az aktív idősödés jelenségét, amelyek közül az első három az idősök tényleges aktivitását, társadalmi szerepét mutatja be, míg a negyedik az aktív idősödés társadalmi környezetét, mindazokat a feltételeket, amelyek egyéni és társadalmi szinten is lehetővé teszik, hogy az életpálya minél hosszabb szakaszán aktívak tudjanak maradni. Az index egyes elemei nem azonos súllyal számítanak bele a mutató képzésébe, és minden részindex, valamint az aggregált index értéke is 0 és 100 között mozoghat (MONOSTORI et al. 2021).

A számítás részleteit az alábbi 1. számú ábra mutatja.

1. ábra: Az ENSZ által használt aktív idősödés indexe

Forrás: MONOSTORI et al. 2021

2. táblázat Néhány európai ország aktív idősödés indexe

Ország	Foglalkoztatás	Társadalmi részvétel	Egészséges és biztonságos életvitel	Az idősödés társadalmi környezete	Összes pontszám
Ausztria	27,2	18,8	77,7	60	35,8
Bulgária	30,5	9,7	66,2	55,9	31,8
Cseh Köztársaság	34,2	16,2	71,4	58,7	36,5
Dánia	40,6	21,7	78,4	66,5	43
Finnország	35,7	22,6	77,6	63,1	40,8
Franciaország	26,9	26,2	75,4	62,2	38,6
Görögország	20,6	11,8	63,9	50	27,7
Írország	35,4	18,8	75	63,2	39,1
Lengyelország	26,5	13,1	66,1	52,7	31
Magyarország	27,5	11,6	65,6	51	30,5
Németország	39,4	15,9	74,9	63,6	39,6
Svédország	45,4	26	79,2	71,2	47,2
Szlovák Köztársaság	26,3	16,1	69,2	52,9	32,3
EU átlag	31,1	17,9	70,7	57,5	35,7

Forrás: United Nations (2019) alapján saját szerkesztés

https://unece.org/DAM/pau/age/Active_Ageing_Index/ECE-WG-33.pdf (Letöltve: 2023.03.15.)

Amint a 2. számú táblázatban is látszik (a teljesség igénye nélkül) a nyugat-európai és főleg a skandináv országok esetében ez a mutató igen magas, még Magyarországon nem éri el az európai átlagot.

A társadalmi idősödés jelensége arra utal, hogy a világ számos országában folyamatosan növekszik az idős népesség aránya. Így van ez Magyarországon is, ahol 1990-ben a népesség 13, 2022-ben pedig már a 20%-a tartozott a 65 éves vagy afeletti korcsoportba. 2022 elején a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatközlése szerint 1 millió 990 ezer ilyen korú ember élt Magyarországon, akik közül 445 ezren betöltötték a 80. életévüket, 69 ezren pedig már elérték a 90 éves kort is. A 80 éves és annál idősebb népességet a nemzetközi és a hazai statisztika is 'legidősebb idősöknek' nevezi. Kiemelésüket indokolja, hogy az ebbe a korosztályba tartozók gondozási szükségletei kiemelkedőek, bár az öregedés folyamatában nyilvánvalóan jelentős egyéni különbségek lehetnek (MONOSTORI et al. 2021, KSH 2023). A demográfiai öregedés társadalmi terhei nagymértékben függenek attól is, hogy az aktív korúak mekkora aránya dolgozik, hogyan alakul a tényleges nyugdíjba vonulási kor, mennyi ideig dolgoznak az idősök, a munkaerőpiac milyen gazdasági környezetben működik (2. táblázat), hogyan alakulnak a bérek, az idősök maguk hogyan fektetnek be a nyugdíjas éveikre fiatalabb korukban (MONOSTORI et al. 2021).

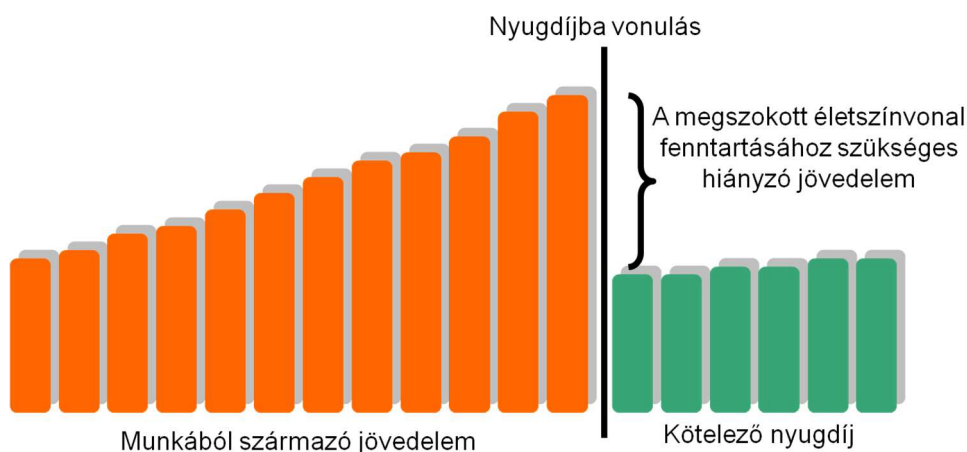
A mérő jelzőszámok egyik kategóriája alapvetően az egyes életkori csoportok (gyerekek, demográfiai idősödést az aktív korúak és az idősök) egymáshoz viszonyított arányával írja le a demográfiai öregedés jelenségét. Ezek a számok azt mutatják, hogyan alakul az idős népesség aránya a fiatalabbakhoz képest. Az időskori eltartottsági ráta azt fejezi ki, hogy száz aktív korú emberre hány időskorú jut. Értéke attól is függ, hogy milyen életkori határokat határozunk meg a gyermek-, az aktív és az időskor esetében. Az aktív kor alsó határa nagyban függ attól, hogy mennyi ideig tanulnak a fiatalok, milyen életkorokhoz kapcsolhatjuk a munkaerőpiacra való belépésüket. Nyilván ez egyéni szinten változik, de ha hosszú távon vizsgáljuk ezt a kérdést, akkor láthatóak a jellegzetes, társadalmi szinten is nyilvánvaló elmozdulások.

A magyar statisztikai adatközlések az aktív kor alsó határát általában 15 évre teszik, az aktív kor felső határának megállapításánál pedig célszerűen a nyugdíjkorhatárt veszik figyelembe. Napjainkban az életkoralapú jelzőszámok közül a legrelevánsabb az időskori eltartottsági ráta, ami a 20–64 év közöttiek és a 65 éven felüliek arányából számolódik. Ennek a mutatónak az értéke Magyarországon 1990 és 2022 között 20 százalékról 31,7 százalékra emelkedett ((MONOSTORI et al. 2021, KSH 2023).

2.4. Az öngondoskodás fontossága

A fentiek alapján látható, hogy megállíthatatlanul menetelünk a „nyugdíjkatasztrófa” felé. A nyugdíjrendszer már jelenleg is évről évre gyengül, és ez a lassú folyamat tovább fog folytatódni. A mai aktív dolgozók számára az egyetlen felelősségteljes alternatíva a nyugdíj-előtakarékosság. Ezekkel a megtakarításokkal rendszeresen lehet pénzt félretenni, így az évek során jelentős tőke halmozódhat fel. Akik kellően korán elkezdik, és megfelelő összegeket takarítanak meg, ők plusz jövedelemre számíthatnak az állami nyugdíjon felül. (Süle-Szigeti, 2021).

A lehetséges jövedelemforrások közül a nyugdíj az, amely a munkával eltöltött évtizedek alatti bejelentett munkaviszonyból származó jövedelmünk alapján kerül meghatározásra. Más típusú jövedelmet csak akkor kapunk, ha arról korábban magunk gondoskodtunk. Ennek hiányában azzal kell szembesülnünk, hogy a nyugdíjba lépéssel jelentősen csökken havi rendszeres jövedelmünk, amint ezt a 2. számú ábra jól szemlélteti.

2. ábra: Jövedelemcsökkenés nyugdíjba vonulás esetén

Forrás: MERÉNYI et al. 2012.

Nyugdíjas korunkat elérve a további életünk járadékát a társadalombiztosítás nyugdíjbiztosítási alrendszere biztosítja, feltéve, hogy a munkában töltött évek alatt befizetett járulékokkal az ehhez való jogosultságot megszereztük. A nyugdíj TB-től származó hányada esetében a nyugdíjcélú kifizetések forrását az aktív dolgozók befizetései biztosítják. Ezért különösen fontos az aktív lakosság és a járadékra jogosultak (azaz a munkavállalók és nyugdíjasok) aránya (MERÉNYI et al. 2012).

Érdemes tehát átgondolni, hogy egy nyugdíjas korúakból álló háztartásnak milyen jövedelmei lehetnek, miből élnek meg.

3. táblázat Jövedelmek nyugdíjas korban

BIZTOS?	A jövedelem típusa	A jövedelem forrása
Meghatározott feltételek teljesülése esetén	Nyugdíj	Kötelező társadalombiztosításba (TB) történt korábbi befizetés Kötelező társadalombiztosításba (TB) történt korábbi befizetés
Csak korábbi saját megtakarításainktól, illetve azok hozamától függ	Járadék	Önkéntes nyugdíjpénztári befizetés
	Biztosítás	Életbiztosítási befizetés
	Befektetésekből származó jövedelem (kamat, osztalék stb.)	Korábbi évek befektetései
Ingatlan tulajdonhoz kapcsolódik	Életjáradék	Saját tulajdonú ingatlan tulajdonjogáért cserébe rendszeres havi járadék folyósítása
Bizonytalan	Munkabér	munkavégzés

Forrás: MERÉNYI et al. 2012.

A 3. táblázatban szereplő jövedelmek közül a nyugdíj az, amelyet a kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszer vonatkozó szabályozásai alapján az állam biztosít a biztosítottak részére. A jelenlegi rendszer szerint a most született/születendő gyermekek fogják biztosítani, megtermelni a 20-25 év múlva nyugdíjba vonuló emberek nyugdíjellátásához szükséges fedezetet.

A társadalombiztosítástól várt nyugdíjunk esetében az elismert szolgálati időt, a keresetünket és a járulékkulcsot veszik alapul. A kifizetés elsődlegesen a befizetett járuléktól függ, ha tehát rövidebb ideig és alacsonyabb jövedelem után fizetünk járulékot, akkor a várható nyugdíjunk is alacsonyabb lesz. Az ily módon elérhető nyugdíjat egyéni döntés alapján az öngondoskodás elvén alapuló befizetések egészíthetik ki. Munkát is végezhetünk, de az életkor előre haladtával ez egyre bizonytalanabb kiegészítése lehet az időskori bevételeinknek. (MERÉNYI et al. 2012).

Megoldást kell tehát találnunk a jövedelem-kiesés pótlására, amennyiben nem szeretnénk, hogy kevesebb jövedelemből gazdálkodhassunk nyugdíjba vonulásunk után. Erről azonban nem elegendő akkor elkezdni gondolkodni, amikor már közel vagyunk a nyugdíjazáshoz (MERÉNYI et al. 2012).

A nyugdíjas kori jövedelmek növelésének lehetséges módjai:

- önkéntes nyugdíjpénztár
- hosszú távú befektetések (hosszú lejáratú értékpapírok, tulajdonszerzés stb.)
- élet- illetve nyugdíjbiztosítás kötése
- életjáradék vásárlása (ingatlanfedezet mellett)

- TBSZ, azaz tartós befektetési számla nyitása
- NYESZ, azaz nyugdíj-előtakarékosági számla nyitása.

A társadalombiztosítási nyugdíjrendszert különböző öngondoskodási formák egészítik ki. A nonprofit alapon működő önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztárak és a profitorientált üzleti biztosítóktól, bankoktól vásárolható nyugdíj-biztosítási és nyugdíj-előtakarékosági szolgáltatások.

A nyugdíjcélú előtakarékoság három eszközét (önkéntes nyugdíjpénztári tagság, nyugdíjbiztosítás, nyugdíj-előtakarékosági számla) az állam adójóváírással támogatja, amelynek lényege, hogy az éves befizetéseink 20 százalékát visszaigényelhetjük a személyi jövedelem-adónkból (SZJA). A jóváírás összegének felső határa az önkéntes nyugdíjbiztosítás esetében 150.000 Ft, a NYESZ-nél 100.000 Ft, a nyugdíjbiztosításoknál pedig 130.000 Ft.

Amennyiben több nyugdíjcélú megtakarításunk is van a visszatérítés felső határa évi 280.000 Ft.

A másik megkötés, hogy egyféle nyugdíj-előtakarékosági típusra csak egyszer kaphatjuk meg az adókedvezményt, tehát pl. 2 db nyugdíjbiztosítási szerződés után is csak maximum 130.000 Ft jár.

Ez az összeg nem kerül közvetlenül kifizetésre, a családoknak járó szja-visszatérítéssel ellentétben nem lehet elkölteni, ez a pénz mindenkinek az egyéni nyugdíj-megtakarítási számlájára kerül, ahol további kamatot, hozamot termel. A teljes nyugdíj-megtakarítási összeget adómentesen leghamarabb a nyugdíjjogosultság megszerzésekor lehet majd felvenni, ami a többségnél a 65 éves nyugdíjkorhatárt jelenti, de nőknél a Nők 40 miatt ez hamarabb is lehetséges.

A nyugdíj-megtakarítás mellé járó adójóváírást az veheti igénybe, akinek az előző évben volt befizetése az önkéntes nyugdíjpénztárba, nyugdíjbiztosításba vagy nyugdíj-előtakarékosági számlára (NYESZ), tehát a visszaigénylést mindig a befizetés utáni évi adóbevallásban lehet érvényesíteni. 2022-ben nagyjából 1,5 millió magyar volt jogosult erre az adójóváíráásra (HORVÁTH 2020, HVG.hu 2022).

2.4.1. Adójóváíráásra jogosító nyugdíj-előtakarékosági formák

Önkéntes Nyugdíjpénztár – ÖNYP -, amely az egyik legrégebbi előtakarékosági forma. Viszonylag alacsony havi tagdíjjal is indítható, a befektetett pénzünket pedig három különböző kockázati szinten fektethetjük be, ami a befizetett összegben és a befizetés

időtartamán kívül természetesen befolyásolja a hozamok mértékét is. Az önkéntes nyugdíjpénztárak tőkefedezeti elven működnek, ami azt jelenti, hogy a befizetéseket a tagok számára egyéni elkülönített számlákon írják jóvá, s a felhalmozott tőke és az annak befektetéséből származó hozamok jelentik a járadék kifizetések fedezetét. A befektetések hozamának biztosítania kell a befizetések értékállóságát, továbbá az is elvárás a pénztáraktól, hogy a tagok befizetései reálértékben is gyarapodjanak az évek során.

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) jogszabályi kötelezettségének eleget téve minden évben közzéteszi az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztárak adatszolgáltatása alapján a nyugdíjpénztárak tárgyévi, és az átlagos 10, valamint 15 éves időszakra vonatkozó hozamadatait.

Nyugdíjbiztosítást - amely a biztosítás és a megtakarítás különleges ötvözete.

Hírnevét egyebek mellett annak is köszönheti, hogy több tucatnyi lehetőséget kínál pénzünk befektetésére, úgy hogy nekünk nem kell napi szinten foglalkozni a befektetéssel (mint a NYESZ esetében), és akár az ÖNYP-nél magasabb hozamot is elérhetünk vele. Nyugdíjbiztosítási szerződés megkötésére a legtöbb hazai biztosító társaságnál van lehetőség. A nyugdíjbiztosításokban lévő alapok aktuális árfolyamáról, hozamáról az adott biztosító honlapján lehet tájékozódni.

Nyugdíj Előtakarékossági Számla –NYESZ – egy speciális értékpapírszámla, amelybe rugalmasan fizethetünk be akkor és annyit, amikor és amennyit tudunk. Ahhoz viszont, hogy a pénzünk “jól teljesítsen”, komolyabb pénzügyi és befektetési ismeret szükséges (HORVÁTH 2020).

A NYESZ esetén nincs előírt havi megtakarítási összeg, így akkor és annyi pénzt tehetünk rá, amennyit éppen meg tudunk oldani.

Értékpapír számlaként a saját felelősségünk pénzünk megfelelő módon történő kezelése és befektetése.

Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy nekünk kell minden egyes befektetési döntést meghoznunk. Saját értékítéletünk alapján nekünk kell eladnunk az aktuális árfolyamon az adott értékpapírt, ha pedig azt szeretnénk, hogy a számlánk tovább termelje számunkra a hozamokat, akkor nekünk kell megvennünk a következő adag értékpapírt is.

NYESZ nyitására jelenleg 7 banknál vagy befektetési szolgáltatóknál van lehetőségünk.

A nyugdíj-előtakarékossági számla felépítését tekintve két számlából áll: egy pénzszámlából és egy értékpapírszámlából. A NYESZ esetén tehát valójában nem a pénzünkre kapunk

kamatokat, hanem a pénzünkből kezdünk el kereskedni különböző értékpapírokkal és gyakorlatilag ezek érték-emelkedésére (vagy osztalékfizetésére) számítunk a NYESZ esetén. (INTERNET 3 2023)

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

Szakdolgozatom elkészítése során szekunder és primer kutatási módszereket is alkalmaztam, ezért az anyag és módszer fejezetet további részekre bontottam.

3.1. A vizsgálat tárgya kutatási módszerek alapján

3.1.1. Szekunder kutatás

A dolgozatom ezen részének forrásanyagát elsősorban a KSH és a KSH Népeségtudományi Kutatóintézet idősoros táblázatait, valamint a demográfiával és a nyugdíjakkal kapcsolatos kiadványait jelentették. A Táblákat 2023.03.10. és 2023.03.18. közötti időszakban excel táblázat formájában töltöttem le a KSH honlapjáról (<https://www.ksh.hu>).

A népesség, népmozgalom főbb mutatóit a KSH adott év január 01-vel állapítja meg, elemzéseimben a 2001-2022. évekre vonatkozó adatokat vettem figyelembe. A teljes termékenységi arányszám, az élve születések és a halálozások számát tekintve 2001. és 2021. közötti adatok álltak rendelkezésre, még a Magyarországon várható élettartamok összehasonlításánál a 2006. és 2021. évek közötti adatokat vizsgáltam.

A KSH honlapján található interaktív korfa alkalmazás Magyarország népességének nemenkénti korösszetétel-változását mutatja be 1870-től egészen 2050-ig. Az adatok forrása: 1870–1949: népszámlálás, 1950–2022: statisztikai évkönyvek (történeti statisztikai idősorok segítségével korrigált adatai), belső adatbázis. A jövőt illetően 2023–2050-ig a KSH 2022-ben készült népesség-előreszámítása

A jövőt illetően a KSH – elemzés által felhasznált – demográfiai előrejelzését vettem figyelembe, amelyek 2060-ig rendelkeznek számításokkal.

A nemzetközi kitekintés során két forrást használtam, az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) által alkalmazott aktív idősödés index 2019. évi adatait és a Profitline.hu által publikált, Allianz Research által készített 2020-ra vonatkozó Globális Nyugdíjjelentést.

3.1.2. Primer kutatás

Primer kutatásomhoz, adatgyűjtésemhez kvantitatív eljárás során standardizált kérdőívet használtam.

Céлом volt, hogy lehetőséget adjak olyan tények rögzítésére, amelyre más módszerek használatával nem kapnék össze, jól feldolgozható információt. Személyes vélemények, indiszkrét kérdések, beállítódások vizsgálata esetén egy anonim kérdőív sokkal eredményesebben használható. Statisztikai feldolgozásra, személyes tapasztalatok, vélemények, érdeklődési körök felmérésére leginkább alkalmas adatok megszerzéséhez ez a legmegfelelőbb módszer.

A kérdőívet célszerűen egy bevezetővel kezdtem, ahol leírtam a kérdőív célját, hogy a megkérdezett érezze, tényleg segít, ha kitölti. A bevezetőben elhelyezhetem a kitöltésre vonatkozó instrukciókat is (egy választ szeretnénk, vagy több is lehetséges, illetve adott témában egyéb válasz is lehetséges-e).

A kutatást egy működő cég (KétK Bt.) munkatársainak teljes körében végeztem 2023.03.06. és 10. között az alábbiak szerint:

- célcsoport: rendszeres jövedelemmel rendelkező, aktív korú felnőtt lakosság
- mintavétel módja: a standardizált kérdőívet egy előzetes megbeszélés alapján a Google Űrlapok alkalmazásának segítségével küldtem ki e-mailben minden munkatársnak. Az e-mail címek összegyűjtésében a cég irodavezetője volt segítségemre. A mintavétel nem reprezentatív.
- a minta nagysága: 36 fő, a cég minden munkatársa, a tulajdonost és a munkatársakat is beleértve.

3.2. Vizsgálati módszerek a kutatás módja alapján

3.2.1. Szekunder kutatás

A KSH honlapjáról letöltött adatokat excel táblázat formájában elemeztem. A népességváltozást bázis- és láncviszonyszámok alkalmazásával hasonlítottam össze, a többi adatot pedig oszlop- és vonaldiagramok segítségével ábrázoltam, némelyikre a következtetések levonása érdekében trendvonalat is illesztettem.

A korösszetétel grafikus ábrázolásának látványos és nagyon elterjedt formája az úgynevezett korfa. Nevét alakjáról kapta. A korfa a népesség nemenkénti koreloszlását ábrázoló szalagdiagram. A grafikon bal oldalán a férfiak, jobb oldalán a nők számának (vagy százalékos eloszlásának) megfelelő hosszúságú vízszintes sávok mutatják az adott életkorú népesség számát (vagy százalékos eloszlását), általában korévenként (KAPITÁNY 2015). Az interaktív korfát is a KSH honlapjáról töltöttem le.

3.2.2. *Primer kutatás*

A primer kutatásomhoz használt kérdőívet Google Forms (Google Űrlapok) alkalmazás segítségével állítottam össze és a beérkező válaszokat is ezzel összesítettem.

A beérkező tárgyköri kérdések és demográfiai jellemzők összefüggéséhez, több válasz kapcsolódásához keresztáblázatokat készítettem.

Az összefüggések elemzésének alátámasztásához khi-négyzet próbát alkalmaztam.

Kérdőíves kutatásom során az alábbi témákban gyűjtöttem információkat:

- Foglalkoztatja-e az embereket az aktív dolgozói korukban a nyugdíjaskor?
- Mennyire ismeri az „átlagember” a magyar nyugdíjrendszer helyzetét?
- Tesz-e valamit a nyugdíjas éveinek anyagi biztonsága érdekében?

A kérdőív összeállításakor fő szempontom az alap kutatási téma volt, tehát arra kerestem a választ, hogy a megkérdezetteket mennyire érdekli, illetve hogyan érintik a nyugdíjhelyezettel, saját nyugdíjba vonulásuk kapcsolatos kérdések.

A kérdőív összeállítása és értékelése főként Majoros Pál (2004), Tamus Antalné Dr (2011) és Hunkár Márta (2013) könyvei alapján történt.

4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

4.1. Statisztikai elemzések a KSH adatai alapján

4.1.1. A népesség számának, azon belül a nyugdíjasok számának és arányának alakulása

Az általam bázis- és láncviszonzszámokkal vizsgált időszak 2001-től 2022-ig terjed.

4. táblázat Magyarország népességének alakulása 2001 és 2022 között bázis- és láncviszonzszámokkal

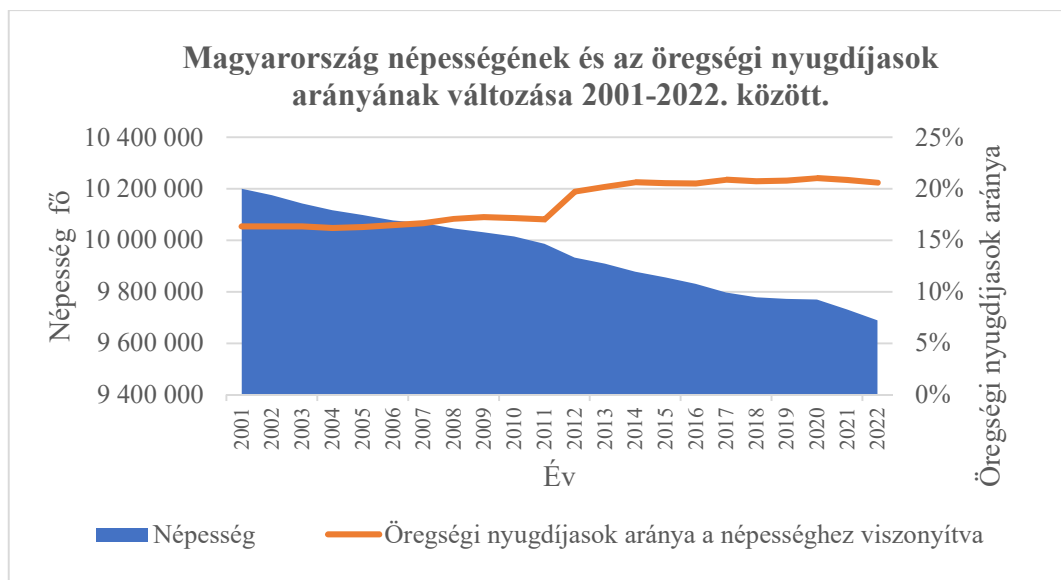
Év	Népesség (Fő)	Bázisviszony-szám 2001=100%	Láncviszonzszám Előző év=100%
2001	10 200 298	100%	-
2002	10 174 853	99,75%	99,75%
2003	10 142 362	99,43%	99,68%
2004	10 116 742	99,18%	99,75%
2005	10 097 549	98,99%	99,81%
2006	10 076 581	98,79%	99,79%
2007	10 066 158	98,68%	99,90%
2008	10 045 401	98,48%	99,79%
2009	10 030 975	98,34%	99,86%
2010	10 014 324	98,18%	99,83%
2011	9 985 722	97,90%	99,71%
2012	9 931 925	97,37%	99,46%
2013	9 908 798	97,14%	99,77%
2014	9 877 365	96,83%	99,68%
2015	9 855 571	96,62%	99,78%
2016	9 830 485	96,37%	99,75%
2017	9 797 561	96,05%	99,67%
2018	9 778 371	95,86%	99,80%
2019	9 772 756	95,81%	99,94%
2020	9 769 526	95,78%	99,97%
2021	9 730 772	95,40%	99,60%
2022	9 689 010	94,99%	99,57%

Forrás: KSH STATDAT 22.1.1.1. (2022) alapján saját számítás, saját szerkesztés
https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0001.html (letöltve: 2023.03.11.)

A 4. számú táblázatot elemezve kiderül, hogy Magyarország népessége a vizsgált időszakban folyamatosan csökken, mivel a 4. oszlopban lévő láncviszonzszámok egyike

sem haladja meg, vagy éri el a 100%-ot. A változás ugyan évről évre csak néhány százalékpont, de a 2001. évi bázishoz képest a csökkenés 2022-re 5%!

Az öregségi nyugdíjasok számát vizsgálva épp ellenkező, növekvő tendencia figyelhető meg, így arányuk a lakosság összlétszámához viszonyítva növekszik, ez látszik az alábbi 3. számú ábrán is.

3. ábra Magyarország népességének és az öregségi nyugdíjasok arányának változása 2001-2022. között

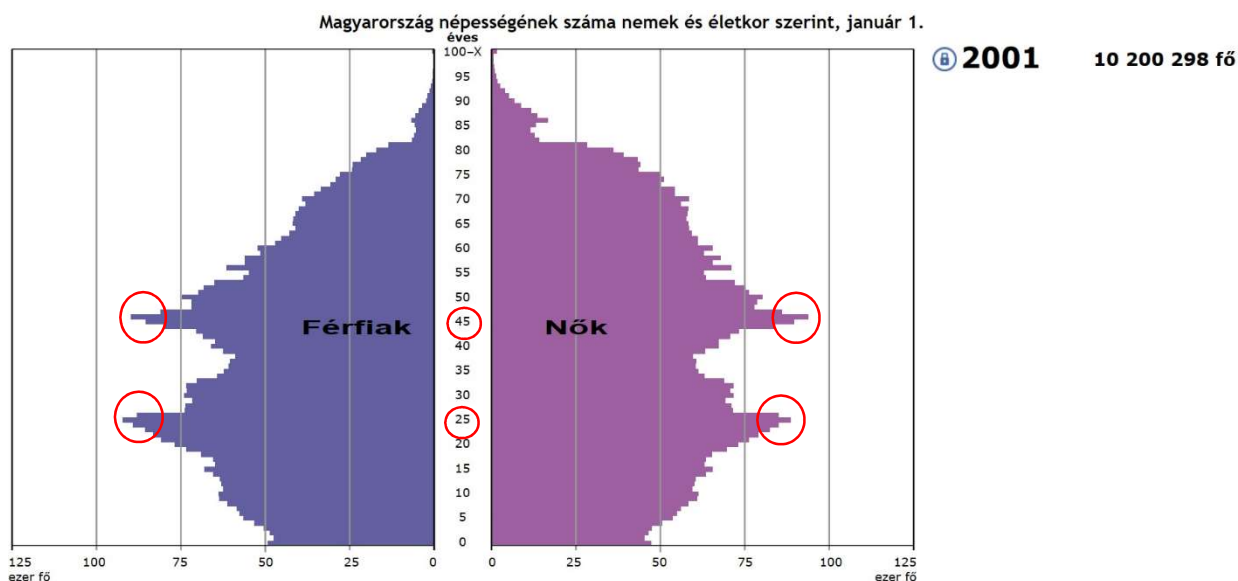
Forrás: KSH STATDAT 22.1.1.1. (2022) alapján saját számítás, saját szerkesztés
https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0001.html (letöltve: 2023.03.11.)

4.1.2. Hogyan változott a lakosság korösszetétele az elmúlt évtizedekben (2001-2022)?

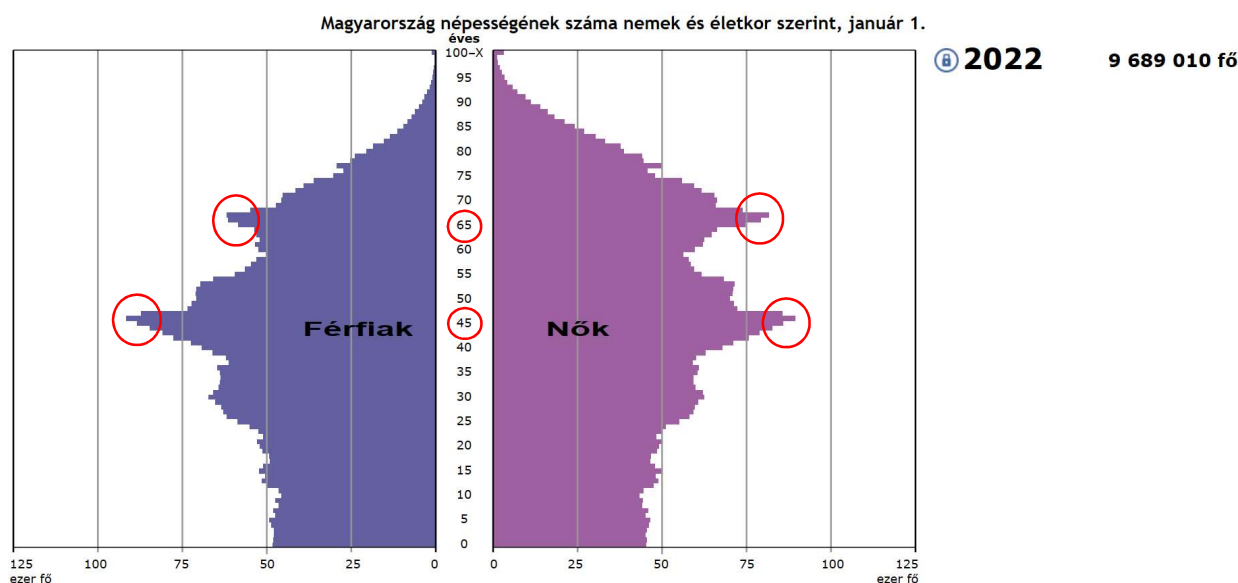
A korösszetétel grafikus ábrázolásának látványos és nagyon elterjedt formája az úgynevezett korfa. A korfán alul helyezkednek el a legfiatalabb, majd felfelé haladva az egyre idősebb korosztályok. A részletes korfa az elmúlt évtizedekre jellemző termékenységi, halandósági és vándorlási folyamatok együttes lenyomatának is tekinthető. Aszerint, hogy az adott korfa mögött milyen népesedési folyamatok húzódnak meg, a korfa három alaptípusát különböztethetjük meg:

1. *piramis alakú korfa*, ami a növekedő népességek sajátossága, jellemzően a fejlődő országok tartoznak ide;
2. *harang alakú korfa*, a stagnáló (öregedő) népesség sajátossága, amelyet az idősebb emberek számának viszonylagos emelkedése jellemez;

3. urna vagy hagyma alakú korfa, a fogyó (csökkenő), alacsony gyermekszámú népesség jellemzője (KAPITÁNY 2015).

4. ábra Magyarország népességének száma nemek és életkor szerint 2001.01.01.
 Forrás: KSH Interaktív korfa, <http://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/orszag.html> (letöltve 2023.03.12.)

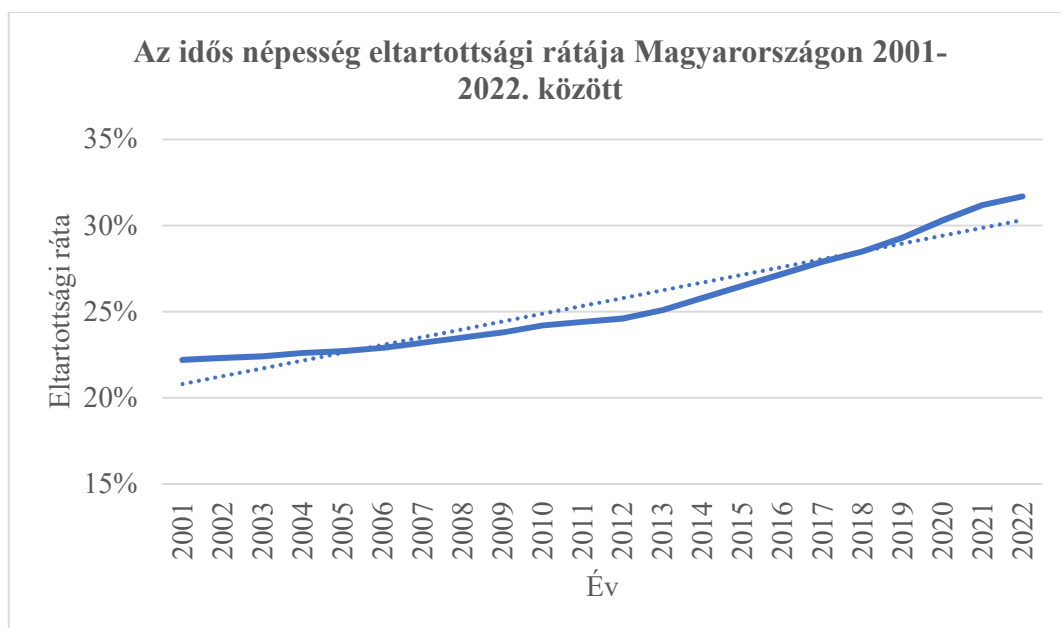
5. ábra Magyarország népességének száma nemek és életkor szerint 2023.01.01.
 Forrás: KSH Interaktív korfa, <http://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/orszag.html> (letöltve 2023.03.12.)

Amint a fenti 4. és 5. ábrán látható Magyarországra a harang alakú korfa jellemző, amely a stagnáló (öregedő) népességet tükrözi, amit az idősebb emberek számának viszonylagos emelkedése jellemez.

2001-ben a két kiugró korcsoportot a 25 és 45 éves emberek alkották, ez 2022-re, csökkenő népességszám mellett, eltolódott a 45 és 65 éves korosztályra.

Ugyanakkor az is látható, hogy ugyanez a kiugró érték a fiatalabb – 25-35 év közöttiek tekintetében – már nem ismétlődik. Hiányzik továbbá alakosság azon rétege is, akik 5-10 éven belül aktív dolgozók lesznek és a jelenlegi nyugdíjrendszer változatlansága mellett jövedelmükből „finanszírozni” tudnák az akkori nyugdíjak fedezetét.

A társadalom előregedésének jelenségét támasztja alá az idős népesség eltartottsági rátája is, ami azt fejezi ki, hogy száz aktív korú emberre hány időskorú jut. Ez az érték évről évre növekszik.

6. ábra Az idős népesség eltartottsági rátája Magyarországon 2001-2022. között
Forrás: KSH STATDAT 22.1.1.4. (2022) alapján saját szerkesztés

https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0004.html (letöltve: 2023.03.12.)

A fenti 6. számú ábra alapján is megállapítható, hogy Magyarország társadalmára a demográfiai idősödés jellemző.

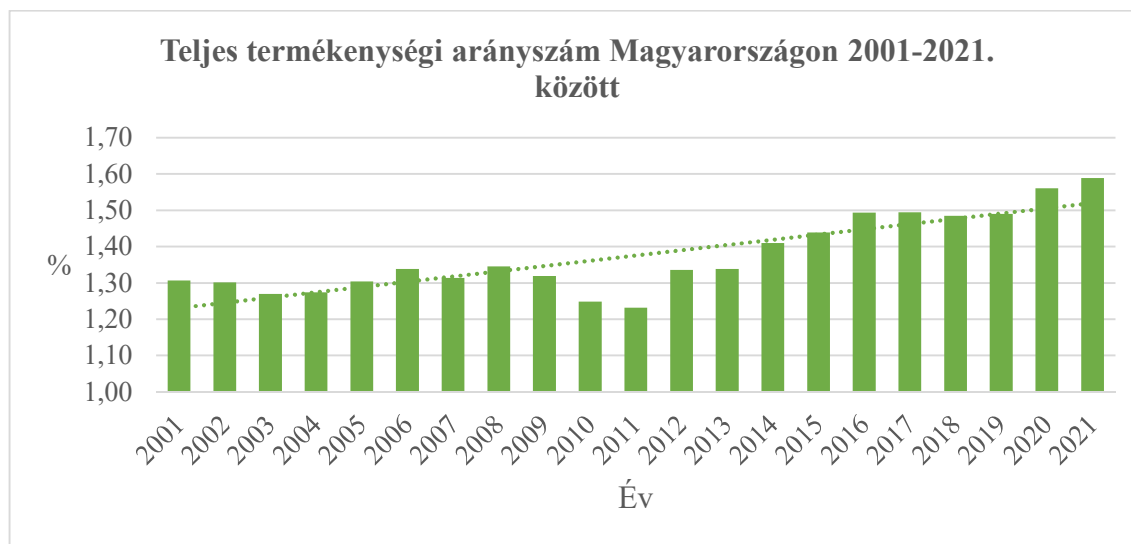
4.1.3. Az élve születések és a halálozások száma hogyan befolyásolja a népességet?

A növekvő születési szám a népesség számának és a nyugdíjrendszer fenntarthatóságához elengedhetetlenül szükséges lenne, mert ha nem lesz elegendő „utánpótlás”, könnyen lehet, hogy a rendszer fenntarthatatlanná válik.

Magyarország 2010-től kezdődően jelentősen erősítette családtámogatási rendszerének egyes elemeit (a pénzbeli ellátásokat, az adó- és járulékkedvezményeket és a családokat segítő szolgáltatásokat is). 2019-től újabb elemekkel bővült a családtámogatási rendszer, többek között a kamatmentes babaváró hitellel és a családok gépjárműkedvezményével. A családtámogatási rendszer erősítése hatott a születések számára, amit elsősorban a teljes termékenységi arányszám 2011-től megfigyelhető növekedése mutat, de a reprodukciós szinttől még messze van. A nagyszabású család- és otthonátmozgatói rendszertől várható pozitív hatások ténylegesen csak lassan bontakoznak ki (PÉTER et al. 2020).

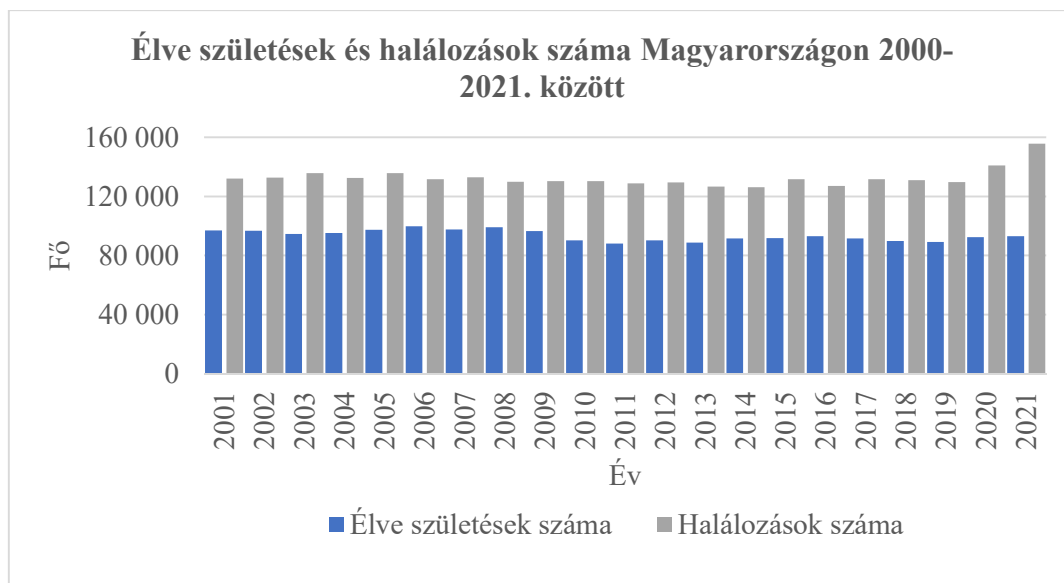
Egy ország népességszáma akkor mondható fenntarthatónak, ha teljes termékenységi arányszáma eléri a 2,1-et. Ezt nevezzük reprodukciós szintnek. Amennyiben a termékenység tartósan a reprodukciós szint alá kerül, az össznépesség csökken és öregszik (KSH 2023).

Hazánkban ennek a mutatónak az alakulását az alábbi, 7. számú diagram ábrázolja.

7. ábra Teljes termékenységi arányszám változása Magyarországon 2001-2021. között

Forrás: KSH STATDAT 22.1.1.1. (2022) alapján saját számítás, saját szerkesztés
https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0001.html (letöltve: 2023.03.12.)

8. ábra: Élve születések és halálozások száma Magyarországon 2000-2021. között

Forrás: KSH STATDAT 22.1.1.1. (2022) alapján saját számítás, saját szerkesztés
https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0001.html (letöltve: 2023.03.12.)

Amint a fenti 8. számú ábra mutatja, a tényleges élve születések száma eléggé stagnált a megfigyelt időszakban, kisebb-nagyobb eltérésekkel 90.000 fő körül mozgott.

A halálozások esetében sincs nagy változás az elmúlt 20 év alatt, ez a szám 130.000 fő körül mozgott. (A 2020. és 2021. évi kiugrásokat a COVID 19 járvány okozta.)

Mivel a születések száma rendszeresen alacsonyabb, mint a halálozásoké, és amennyiben csak ezt a két mutatót vesszük figyelembe, megállapítható, hogy hazánk össznépessége folyamatosan csökken és öregszik.

4.1.4. A nyugdíjkorhatár emelése önmagában megoldhatná-e a jelenlegi nyugdíjrendszer egyre kritikusabb helyzetét?

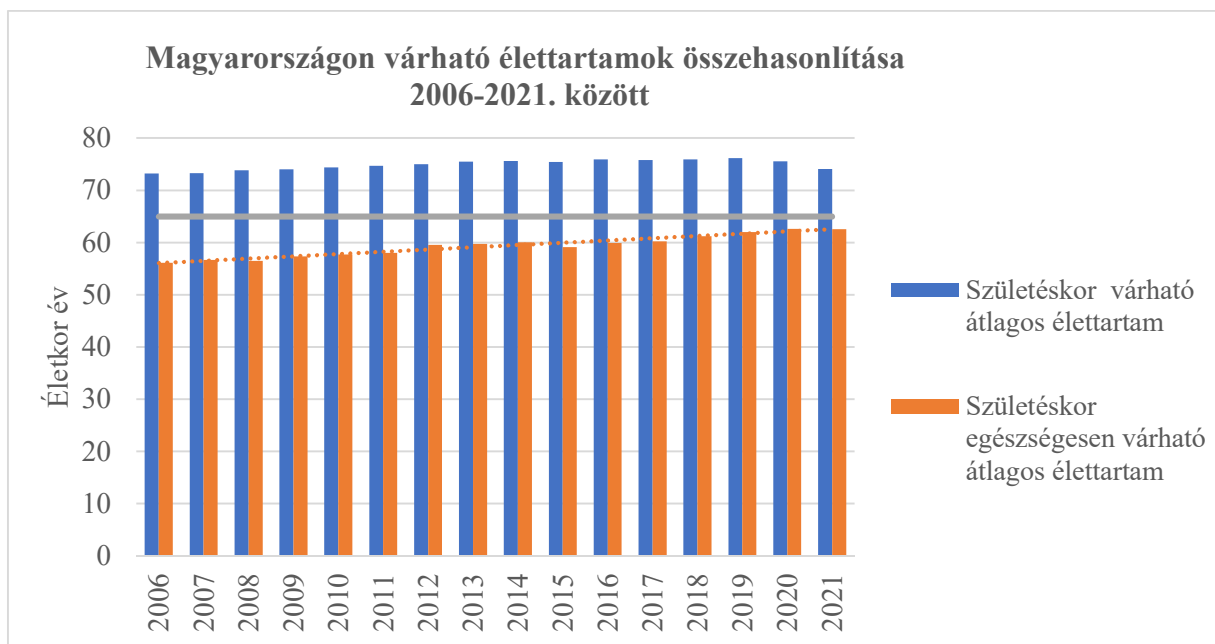
Ennek a kérdésnek a megválaszolásához szintén több mutató együttes vizsgálatára van szükség.

Az általam vizsgált mutatók egyike a születéskor várható élettartam, a születéskor egészségesen várható átlagos élettartam és a 65 évesen egészségesen várható átlagos élettartam.

A nyugdíjba vonulás legkésőbbi időpontját nagyban meghatározza az egészségesen várható élettartam. Öregedő és fogyó népesség mellett a nyugdíjrendszer egyensúlya a munkaerőpiaci aktív évek számának növelésével, a nyugdíj mellett önkéntesen végezhető

munkával, illetve a nyugdíjkorhatár kitolásával lehetséges. Ebből a szempontból a kockázat az, hogy miközben Magyarországon az egészségben várható élettartam lassú ütemben ugyan, de emelkedik, még így sem éri el a jelenlegi nyugdíjkorhatárnak számító 65 évet, amint az alábbi 9. számú ábrán is látható.

Ez viszont határt szab a nyugdíjkorhatár esetleges további emelésének, így önmagában az nem lehet megoldás.

9. ábra Magyarországon várható élettartamok összehasonlítása a jelenlegi nyugdíjkorhatárhoz viszonyítva 2006-2021. között

Forrás: KSH STATDAT (2022) saját szerkesztés <https://www.ksh.hu/stadat> (letöltve: 2023.03.13.)

Farkas András nyugdíjszakértő szerint rövidtávon (2035-ig) nem kell emelni a magyar nyugdíjkorhatárt, mivel 2022-ben ért véget egy tízéves korhatáremelési ciklus. Ennek során emelkedett a nyugdíjkorhatár 62 évről 65 évre. Ugyanebben az időszakban a születéskor várható átlagos élettartam növekedése viszont nem érte el a 3 évet, így most demográfiai okokból nincs korhatáremelési nyomás a rendszeren (TAMÁSNÉ SZABÓ 2022).

4.2. Primer kutatás – Kérdőíves megkeresés

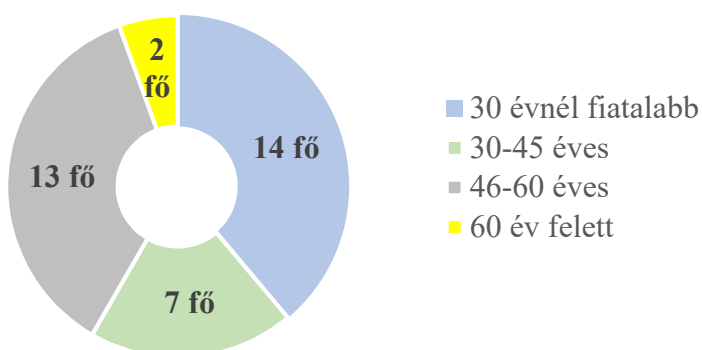
A kérdőíves kutatást egy működő cégnél, a KétK Bt-nél végeztem el.

Az általam kiküldött kérdőívet a vállalkozás minden munkatársa (100%-ban) kitöltötte, így összesen 36 főtől kaptam választ, az alábbi kérdésekre, beleértve a tulajdonost is.

4.2.1. Demográfiai adatok

- Életkor szerinti megoszlás

36 válasz

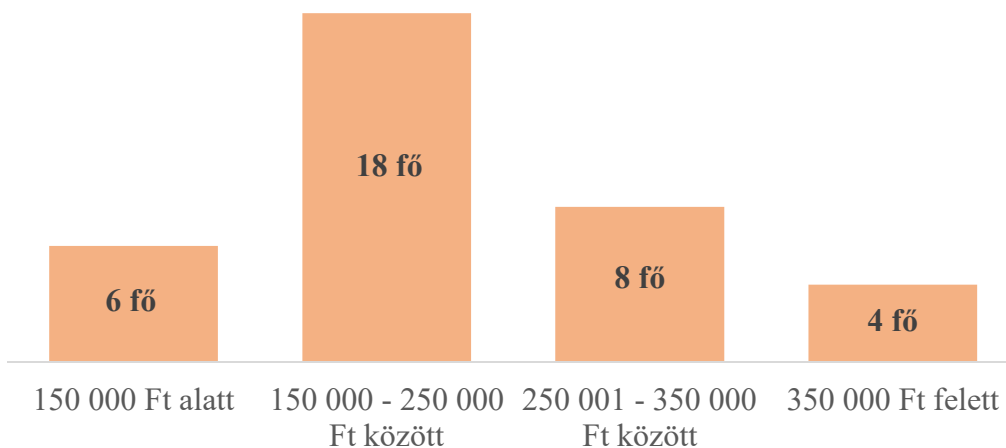
10. ábra A válaszadók életkor szerinti megoszlása

Forrás: Saját készítésű kérdőív (2023)

Amint a 10. ábra mutatja a cégnél többségében középkorú, 30 és 60 év közötti munkatársak dolgoznak. 2 fő van közel a nyugdíjkorhatárhoz, de arányait tekintve a 30 év alatti fiatal kollégák száma is magas.

- Az átlagos havi nettó jövedelem szerinti megoszlást az alábbi, 11. számú ábra mutatja.

36 válasz

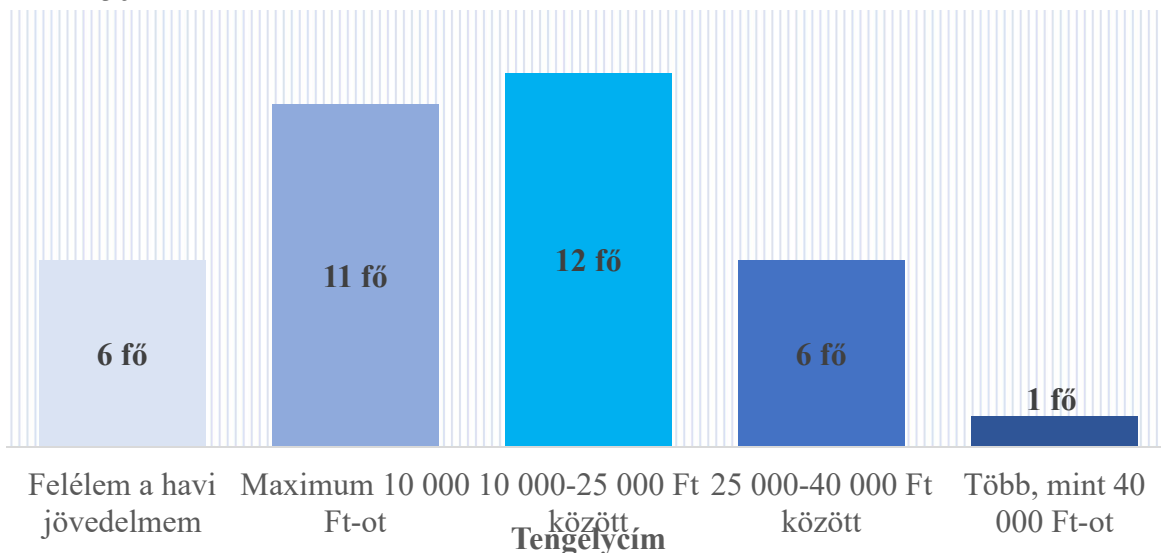
11. ábra A válaszadók jövedelem szerinti megoszlása

Forrás: Saját készítésű kérdőív (2023)

A fenti 11. számú ábrán látható, hogy a jövedelemeloszlás tekintetében a válaszadók legtöbbször, 18 főnek az átlagos havi nettó jövedelme 150 000 Ft és 250 000 Ft között van.

- A havi megtakarítás megoszlása az alábbiak szerint alakul.

36 válasz

12. ábra A válaszadók havi megtakarítása szerinti megoszlása

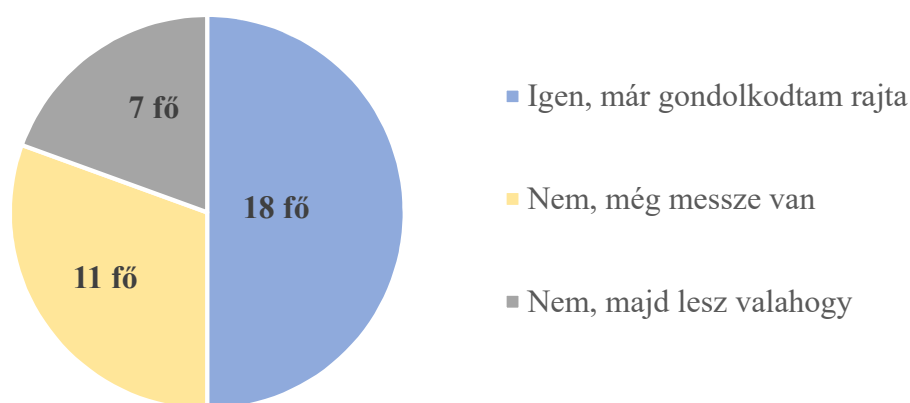
Forrás: Saját készítésű kérdőív (2023)

A 12. ábrán bemutatott adatok szerint a megkérdezettek többségének van valami féle megtakarítása, 6 fő kivételével, mert rajtuk kívül mindenki rendelkezik egyfajta tartalékkal a bankszámláján, vagy egyéb formában.

4.2.2. A kérdőív tárgyköri kérdéseire adott válaszok összesítése

1. kérdés: Gondolkodott már azon, hogyan fog élni nyugdíjas korában?

36 válasz

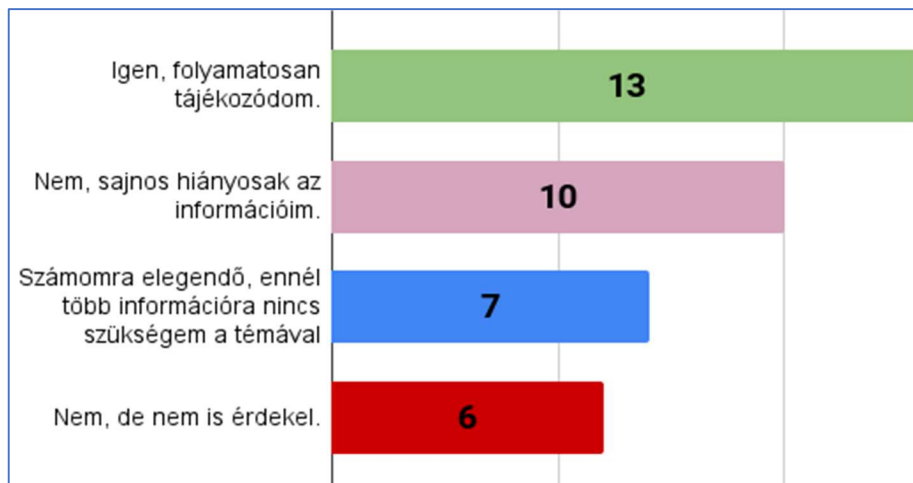
13. ábra: A kérdőív 1. kérdésének kiértékelése

Forrás: Saját készítésű kérdőív (2023)

A kérdésre a kitöltők fele igennel válaszolt, miszerint érdeklődik a nyugdíjas lét felől, a válaszadók másik fele érdektelenséget mutatott a téma iránt, közülük 7 főt egyáltalán nem érdekelt a téma.

2. kérdés: *Ön szerint elegendő információval rendelkezik a magyarországi nyugdíj helyzettel kapcsolatosan?*

36 válasz

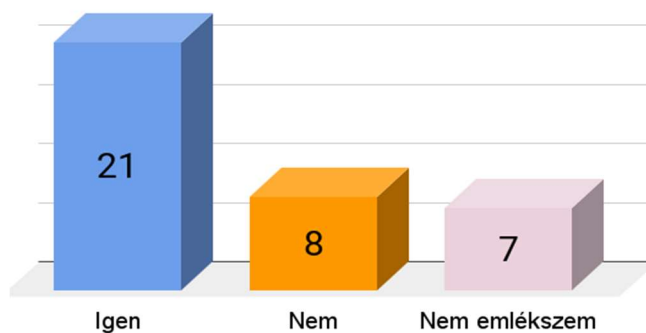
14. ábra: A kérdőív 2. kérdésének kiértékelése

Forrás: Saját készítésű kérdőív (2023)

A megkérdezettek közül 13 fő (kb.1/3-ad) követi folyamatosan a magyarországi nyugdíj helyzet alakulását, a többiek csak kevésbé, vagy egyáltalán nem érdeklődnek a változások iránt.

3. kérdés: *Hallott már arról, hogy a jelenlegi nyugdíjrendszer a jelenlegi formában hosszú távon nem fenntartható?*

36 válasz

15. ábra A kérdőív 3. kérdésének kiértékelése

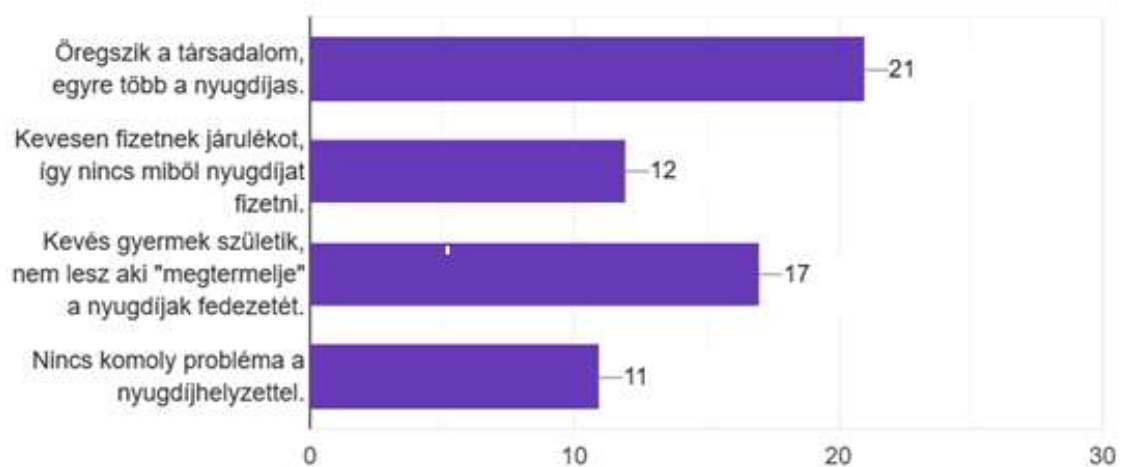
Forrás: Saját készítésű kérdőív (2023)

A válaszadók többsége hallott már arról, hogy a jelenlegi nyugdíjrendszerrel hosszútávon gond lehet.

Itt jegyezném meg, hogy a 2. és 3. kérdésre adott válaszok ellentmondásosak, mert a válaszadók közül a legtöbben már hallottak a nyugdíjrendszer problémáiról, de ennek ellenére csak egyharmaduk kíséri nyomon folyamatosan a változásokat.

4. Ön szerint milyen problémákkal küzd a nyugdíjrendszer Magyarországon? (Több válasz is megjelölhető volt.)

36 válasz

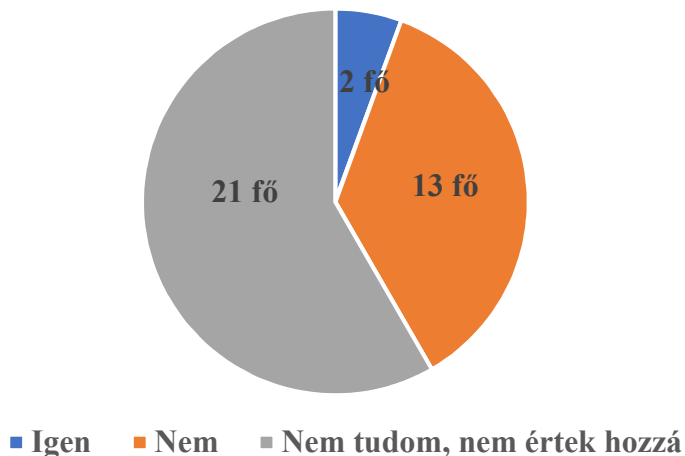
16. ábra A kérdőív 4. kérdésének kiértékelése

Forrás: Saját készítésű kérdőív (2023)

Ennél a kérdésnél több választ is be lehetett jelölni. Az adatokból kiderül, hogy a legtöbb válaszadó szerint a nyugdíjrendszer legfőbb problémáját az öregedő társadalom okozza, de sokan látják azt is, hogy a csökkenő születésszám is gondot okozhat.

5. kérdés: Egyetért azzal, hogy önmagában a nyugdíjkorhatár emelése megoldást jelentene a fennálló problémára?

36 válasz

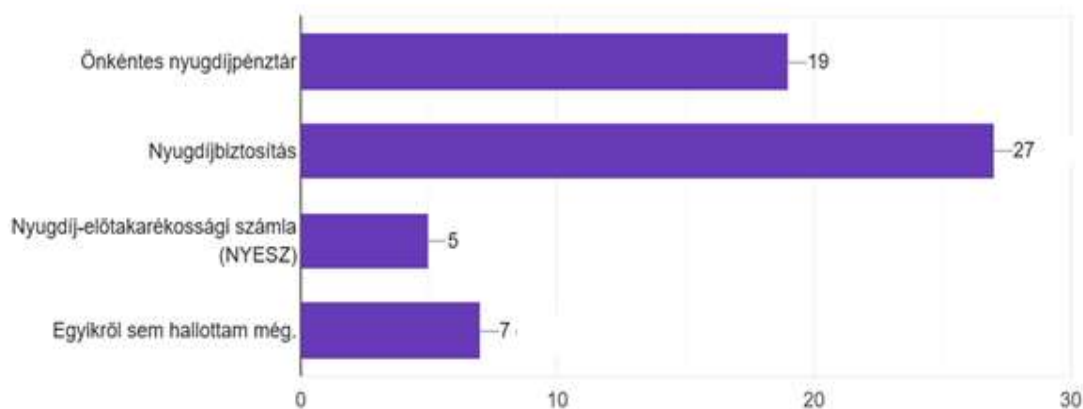

17. ábra A kérdőív 5. kérdésének kiértékelése
Forrás: Saját készítésű kérdőív (2023)

Az 5. kérdésre érkezett visszajelzések szerint az emberek többsége saját bevallása szerint nem ért annyira a rendszer problémáihoz, hogy ezt a kérdést meg tudná válaszolni. 13 fő gondolta úgy, hogy önmagában a nyugdíjkorhatár emelése nem lenne megoldás.

6. kérdés: Jelölje be kérem, melyik nyugdíj-előtakarékossági formáról hallott már. (Több válasz is megjelölhető volt.).

36 válasz

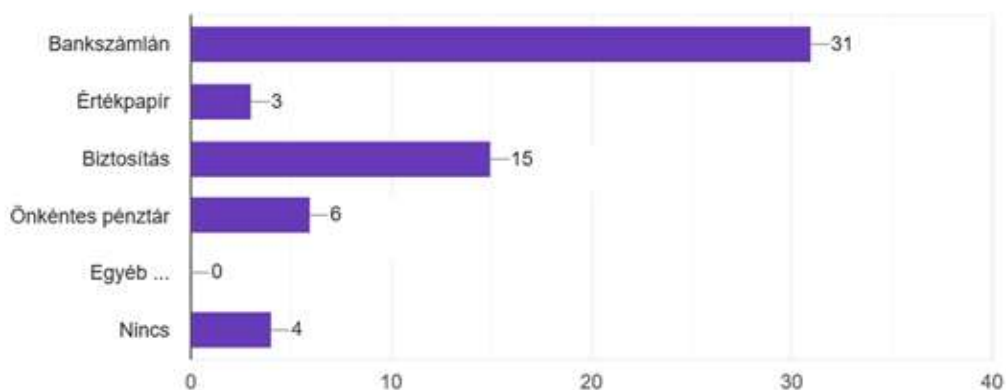

18. ábra A kérdőív 6. kérdésének kiértékelése
Forrás: Saját készítésű kérdőív (2023)

A 6. kérdésre adott válaszokból kiderül, hogy a legtöbben már hallottak valamilyen nyugdíjcélú előtakarékosági lehetőségről.

7. *Rendelkezik Ön rendszeres megtakarítással, ha igen, milyen formában? (Több válasz is megjelölhető volt.).*

36 válasz

19. ábra A kérdőív 7. kérdésének kiértékelése

Forrás: Saját készítésű kérdőív (2023)

A fenti 19. ábrán látszik, hogy a válaszadók többségének van valami féle havi megtakarítása, amit leginkább folyószámlán tart.

4.2.3. Tárgyköri kérdések és demográfiai jellemzők összefüggése

- A nyugdíjas évekkel kapcsolatos gondolkodás és az életkor összefüggése

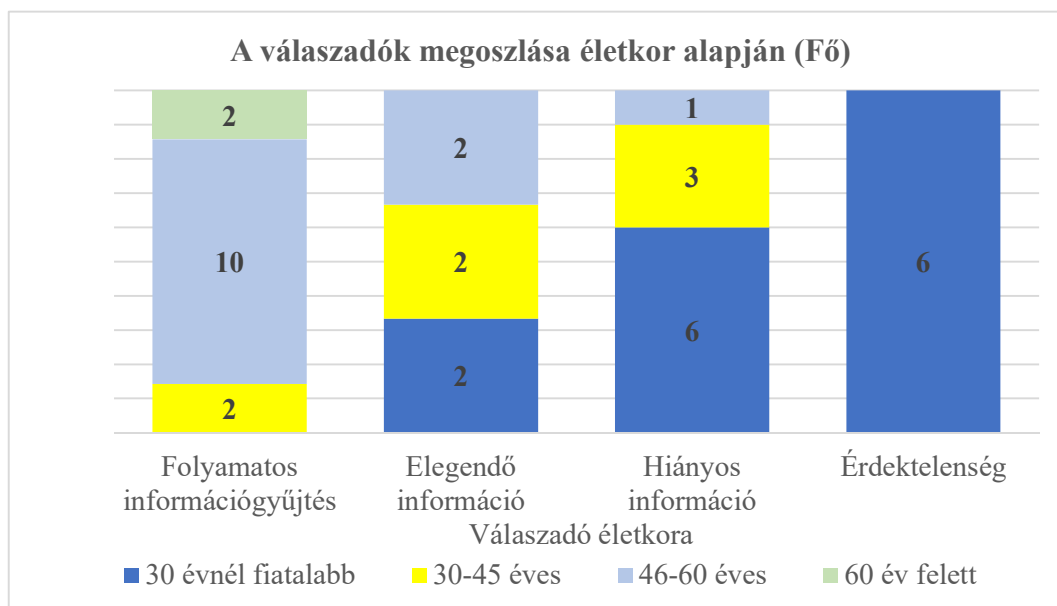
5. táblázat: A nyugdíjas évekkel kapcsolatos gondolkodás és az életkor összefüggése

Életkor	Gondolkozott már a nyugdíjas évein? (fő)			Összesen (fő)
	Igen, gondoltam rá	Nem, még messze van	Majd lesz valahogy	
30 évnél fiatalabb	0	7	7	14
30-45 éves	4	3	0	7
46-60 éves	12	1	0	13
60 év felett	2	0	0	2
Összesen	18	11	7	36

Forrás: Saját adatgyűjtés és szerkesztés

Az 5. számú táblázat adataiból keresztábra elemzéssel és khi-négyzet próbával (khi négyzet próba szignifikancia-szintje 0,0001) igazolódott, hogy a két változó között statisztikai kapcsolat van, tehát a kor előrehaladtával az embereket egyre inkább foglalkoztatja a nyugdíj témakör.

- A magyar nyugdíjhelyzettel kapcsolatos informáltság és az életkor összefüggése

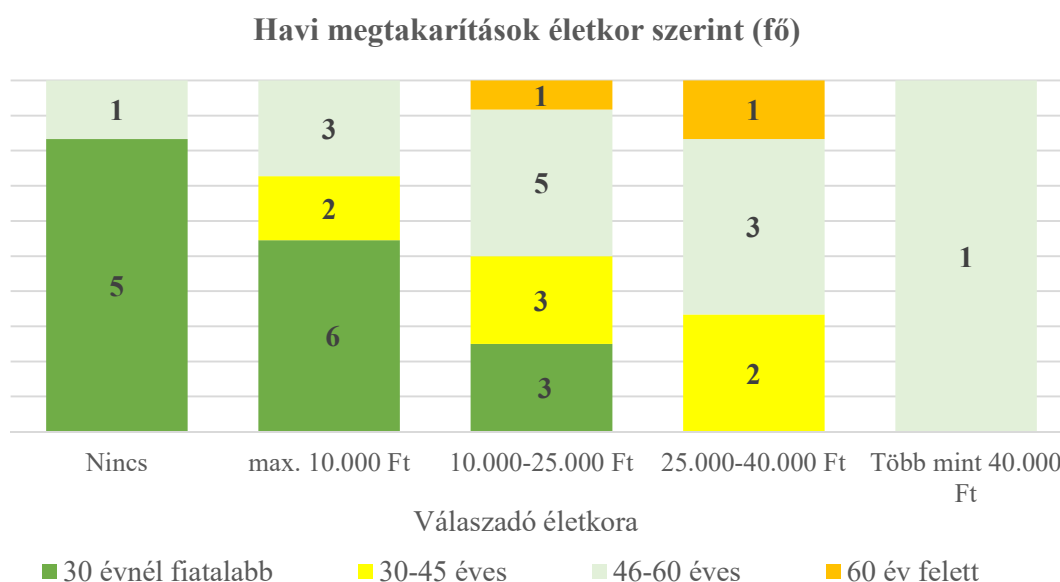
20. ábra Összefüggésvizsgálat a magyar nyugdíjhelyzettel kapcsolatos informáltság és az életkor szempontjából

Forrás: Saját készítésű kérdőív (2023)

A kérdőív 2. kérdésére, miszerint „Ön szerint elegendő információval rendelkezik a magyarországi nyugdíj helyzettel kapcsolatban?” érkezett válaszok feldolgozását követően kiderült, hogy a két változó között ebben az esetben is statisztikai kapcsolat van (khi négyzet próba szignifikancia-szintje 0,001), tehát az emberek minél inkább közelebb vannak a nyugdíjkorhatárhoz, annál inkább követik a nyugdíjakkal kapcsolatos híreket, esetleges változásokat.

A fenti 20. számú ábra is jól szemlélteti, hogy az érdektelenséget mutató és a hiányos ismeretekkel rendelkezők többsége 30 év alatti volt, míg a 46 év felettek már folyamatosan informálódnak a nyugdíj változásokkal kapcsolatban.

- *A havi megtakarítások és az életkor összefüggése*

21. ábra Összefüggésvizsgálat a havi megtakarítások és az életkor között

Forrás: Saját készítésű kérdőív (2023)

Az arra a kérdésre adott válasz, hogy a havi jövedelméből mennyit tud megtakarítani és a válaszadó kora között nincs összefüggés, mert ennél a kiértékelésnél a khi négyzet próba szignifikancia-szintje 0,292 lett, ami magasabb, mint a számításoknál elfogadott 0,05.

A megtakarítási hajlamot döntően a havi nettó jövedelem és az egyéb gazdasági körülmények határozzák meg.

5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Be kell látnunk, hogy a magyar nyugdíjrendszer jelenlegi formájában hosszútávon nem fenntartható. A csupán felosztó-kirovó elven működő nyugdíjrendszerek demográfiai kockázatokat rejthetnek, mert a már nyugállományban lévők ellátása a jövedelmet szerzők által kötelezően befizetendő társadalombiztosítási járulékból kerül kifizetésre. A társadalmi idősödés éppen ezért veszélyeztetheti ennek a rendszernek a működését.

A nyugdíjrendszerrel foglalkozó cikkekben, a tudományos értekezésekben, de már az emberek mindennapi kommunikációjában is visszatérő ez a téma.

A nyugdíjasok helyzete és a társadalom összetétele miatt el kell gondolkodnunk azon, hogy miként lehet biztosítani a nyugdíjrendszer közép- és hosszútávú fenntarthatóságát, hogy mi vár ránk nyugdíjas éveinkben és azon, hogy ezt mi magunk tudjuk-e valahogyan pozitív irányban befolyásolni.

Dolgozatomban a KSH adatai alapján főleg demográfiai szempontokból vizsgáltam meg a magyarországi helyzetet az alábbi témákban.

- A népesség számának, azon belül a nyugdíjasok számának és arányának alakulása 2001. és 2022. között.
 - Az adatok alapján megállapítottam, hogy miközben az össznépesség száma csökken, azon belül a nyugdíjas, idősebb korosztály létszáma folyamatosan növekszik.
- Hogyan változott a lakosság korösszetétele az elmúlt évtizedekben (2001-2022)?
 - A lakosság nemek és életkorok szerinti megoszlását leginkább a KSH honlapján található interaktív korfa szemlélteti ([Magyarország népességének száma nemek és életkor szerint, 1870-2070 \(ksh.hu\)](https://ksh.hu/honlap/interaktiv-korfa-szemlelteti)). A szalagdiagramot a múlt béli adatok és a Hivatal által 2022-ben készített népesség-előreszámítása alapján készítették. Ezt használva jól látható, hogyan öregszik a társadalom évről évre.
- Az élve születések és a halálozások száma hogyan befolyásolja a népességet?
 - Ennél a pontnál az a következtetés vonható le, hogy amíg a születések száma nem haladja meg a halálozási adatokat, addig a társadalmi idősödés fennáll.
 - Az egyensúly demográfiai szempontból akkor lenne fenntartható, ha az emberek már húszas éveikben családot alapítanának. Amennyiben a gyermekvállalás időpontja nagyon kitolódik, és a párok átlagosan kettőnél kevesebb gyermeket vállalnak, nem termelődik meg elegendő elvonható

jövedelem, ami az egyre hosszabb ideig élő idők nyugdíjban töltött éve alatt a járadékot fedezné. Így hiány keletkezik a rendszerben.

- A nyugdíjkorhatár emelése önmagában megoldhatná-e a jelenlegi nyugdíjrendszer egyre kritikusabb helyzetét?
 - Ennél a pontnál azt vizsgáltam, hogy a születéskori várható élettartam és a születéskor várható egészségben eltöltött élettartam hogyan viszonyul a jelenlegi nyugdíjkorhatárhoz. Az egészségben eltöltött életek ugyan folyamatosan emelkednek, de még így sem érik el a jelenlegi nyugdíjkorhatárt. Emiatt csak a korhatár emelésével a helyzet nem oldódna meg.

Kérdőíves kutatásomban annak szerettem volna utánajárni, hogy az emberek mennyire tájékozottak a nyugdíjtémában, illetve annak, hogy tesznek-e valamit nyugdíjas éveik anyagi biztonsága érdekében.

- Foglalkoztatja-e az embereket a nyugdíjaskor?
 - Az embereket életkoruk előrehaladtával egyre inkább kezdi érdekelni a nyugdíjas kor, próbálják nyomon követni az aktuális változásokat.
- Mennyire ismeri az átlagember a magyar nyugdíjrendszer helyzetét?
 - A kérdőívre érkezett válaszok szerint a többség a médiában elhangzottak alapján tisztában van azzal, hogy a magyar népesség csökken és egyre több az idős, nyugdíjas ember, ugyanakkor a családtámogatások megerősítése ellenére a születésszámok még mindig alacsonyak.
 - Azt is tudják, hogy a jelenlegi helyzet hosszútávon nem fenntartható.
- Tesz-e valamit a nyugdíjas éveinek anyagi biztonsága érdekében?
 - Sokan hallottak már a nyugdíj célú megtakarításról, de kevesen rendelkeznek ilyen jellegű tartalékkal.
 - Akinak anyagi helyzete megengedné, annak sincs feltétlenül nyugdíj célú megtakarítása.

Véleményem szerint ebben a témában a jelenlegi kommunikációk nem elég hatékonyak, fokozottabban kellene felhívni az emberek figyelmét az öngondoskodás fontosságára!

Ebben a Kormány kommunikációján kívül nagy szerepe lenne a médiának, a biztosítótársaságoknak, az önkéntespénztáraknak és a nyugdíj-előtakarékossági számlákat vezető bankoknak is, de legalább ilyen hasznos lehetne az is, ha az emberek saját környezetükben beszélneek ezekről a témákról egy hozzáértő bevonásával.

Magyarország kormánya nagyszabású nyugdíjreform végrehajtására készül, melynek határideje az Európai Unió felé beterjesztett dokumentum szerint 2025. március 31.

A reform célja a magyar nyugdíjrendszer közép- és hosszú távú költségvetési fenntarthatóságának előmozdítása, a munkával töltött életszakasz meghosszabbításához való hozzájárulás.

A tervezet szerint ez négy lépésből fog állni, amely magában foglalja a nyugdíjrendszert érintő független nemzetközi szakértői jelentést, a szakpolitikai javaslatok konkrét kidolgozását, ezek nyilvános konzultációját, részletes hatásvizsgálatot és legvégül magának a módosító jogszabálynak a hatályba lépését.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

Napjainkban szinte életkortól függetlenül majdnem mindenkit foglalkoztató kérdés, hogy mekkora lesz, illetve lesz-e egyáltalán nyugdíjunk, amikor elérjük azt a kort, hogy egész életünk munkájának eredményeképp megérdemelt „pihenő” éveinket töltsük.

Dolgozatomban annak néztem utána, hogy nyugdíjrendszer vonatkozásában nemzetközi összehasonlításban hol áll Magyarország, más országokban milyen rendszerek működnek, illetve annak, hogy nemzeti szinten mik befolyásolhatják a magyar nyugdíjrendszer működését.

Európai nyugdíjrendszereket vizsgálva látható, hogy a Magyarországon is alkalmazott felosztó-kirovó rendszerhez képest a jól működő rendszerek (például a Skandináv országok) több „pilléren” állnak és nem csak a költségvetést igen megterhelő állami nyugdíjra számíthatnak az érintettek, hanem a dolgozók aktív korában megkezdett különféle megtakarításokkal egészíthetik ki az állami nyugdíjukat.

A jelenlegi magyar nyugdíjrendszer szerint a most született/születendő gyermekek fogják biztosítani, megtermelni a 20-25 év múlva nyugdíjba vonuló emberek nyugdíjellátásához szükséges fedezetet.

A szakirodalom áttekintését követően a KSH és a KSH Népeségtudományi Kutatóintézet által közzétett népességre, népmozgalomra, demográfiára és nyugdíjakra vonatkozó adatait elemeztem, melyekből kiderült, hogy Magyarország lakossága nem csak csökken, de öregszik is. Az egyensúly demográfiai szempontból akkor lenne fenntartható, ha az emberek már húszas éveikben családot alapítanának, és a párok átlagosan legalább kettő gyermeket vállalnának, így termelődhetne meg elegendő elvonható jövedelem, ami az egyre hosszabb ideig élő idősök nyugdíjban töltött évei alatt a járadékot fedezné. E nélkül hiány keletkezik a rendszerben.

A társadalom előregedésének jelenségét támasztja alá az idős népesség eltartottsági rátája is (száz aktív korú emberre hány időskorú jut), mely érték az általam vizsgált 2001-2022. időszakban 22,2%-ról 31,7%-ra növekedett.

Az általam végzett kutatás is megerősítette, hogy a jelenlegi nyugdíjrendszer ebben a formában nem lesz hosszú ideig fenntartható, mielőbbi átalakítás szükséges, mert a helyzetet a nyugdíjkorhatár további emelése sem oldja meg..

A Kormány tervei között is szerepel, hogy 2025. márciusáig egy nagyszabású nyugdíjreformot hajtson végre.

A magyar nyugdíjrendszer és a társadalom összetétele miatt el kell gondolkodnunk, hogy mi vár ránk nyugdíjas az éveinkben és azon, hogy ezt mi magunk tudjuk-e valahogyan pozitív irányban befolyásolni.

Kutatásom további témája volt az is, hogy én, mint egyén, tudok-e tenni valamit, a biztosabb anyagi jövő érdekében.

A szabályozások által meghatározott felételekkel elérhető nyugdíjat egyéni döntés alapján az öngondoskodás elvén alapuló befizetésekkel egészíthetjük ki. A mai aktív dolgozók számára az egyetlen felelősségteljes alternatíva a nyugdíj-előtakarékosság.

Hazánkban ezzel a céllal indítható megtakarításoknak jelenleg három formája ismert:

- az önkéntes nyugdíjpénztár,
- a nyugdíjbiztosítás.
- és a nyugdíj-előtakarékossági számla (NYESZ)

Mindhárom esetben az állam adójóváírással ösztönözi a megtakarítást.

A téma további vizsgálatához, adatgyűjtéshez primer kutatási módszerrel, kvantitatív eljárás során standardizált kérdőívet használtam.

Kérdőíves kutatásom eredményeként megállapítottam, hogy az emberek zöme nincs tisztában a jelenlegi és a várható nyugdíjhelyzettel, bár az életkor előrehaladtával az érintetteket egyre inkább foglalkoztatja ez a kérdés.

Ahogy közeledik a nyugdíjkorhatár, az emberek próbálják nyomon követni a változásokat, naprakész információkat szerezni.

A meglátások, vélemények, melyek szerint a nyugdíjrendszer legfőbb problémáját az öregedő társadalom és az alacsony születésszám okozza helyesek, ezek a mindennapi hírekből és a kormány családvédelmi intézkedéseiből már világossá váltak a köznap ember számára is.

Az viszont, hogy a 10-15 év (vagy akár 20 év) múlva a nyugdíjast kort elérőknek már most, aktív kereső időszakukban el kellene kezdeni a megtakarítást, még nem mindenki számára egyértelmű, vagy ha az is, sajnos anyagi lehetőségeik nem teszik lehetővé rendszeresen nagyobb összeg félretevését. E nélkül pedig sajnos szembe kell nézni azzal a ténnyel, hogy nyugdíjba vonulás esetében komoly életszínvonal csökkenés várható.

Véleményem szerint ebben a témában a jelenlegi kommunikációk nem elég hatékonyak, fokozottan fel kellene hívni az emberek figyelmét az öngondoskodás fontosságára!

Ebben nagy szerepe van a médiának, a biztosítótársaságoknak, az önkéntespénztáraknak és a nyugdíj-előtakarékossági számlákat vezető bankoknak is, de legalább ilyen hasznos lehetne az is, ha az emberek saját környezetükben beszélnének ezekről a témákról egy hozzáértő bevonásával..

IRODALOMJEGYZÉK

1. 1997. évi LXXXI. Törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700081.TV> (Letöltve 2023.02.07.)
2. BOROS J., GÁBRIEL D., MONOSTORI J. (2021): Demográfiai portré 2021 KSH NKI, Budapest, 9. gejezet: Idősödés, 163–182. ISSN 2630-8894 (online)
<https://demografia.hu/kiadvanyokonline/index.php/demografiaipotre/article/view/2832/2722> (Letöltve 2023.03.07.)
3. BOT P. Á. (2020): Bevezetés a gazdaságpolitikába, Akadémiai Kiadó Zrt., Budapest MeRSZ ISBN 978-963-454-601-6 <https://mersz.hu/bevezetes-a-gazdasagpolitikaba-uj-kiadas//>
4. FARKAS A. (2022) <https://www.nyugdiguru.hu/nyugdigj> (Letöltve: 2023. 03.08.)
5. HORVÁTH B. (2020): Hogyan vegyük igénybe a 20 százalékos adóvisszatérítést még idén? <https://ado.hu/tb-nyugdigj/hogyan-vegyuk-igenybe-a-20-szazalekos-adovisszateritest-meg-iden-x/> (Letöltve: 2023.02.15.)
6. HUNKÁR M. (2013): A kutatás módszertana /Gyakorlati jegyzet/, Debreceni Egyetem, AGTC Debrecen, 2013 ISBN 978-615-518-354-6
7. HVG.HU (2013): Hogyan érvényesíthető a nyugdíj-megtakarítás mellé járó szja-visszatérítés az adóbevallásban? Útmutató lépésről lépésre
https://hvg.hu/gazdasag/20220328_nyugdigmegtakaritas_szjavisszaterites (Letöltve: 2023. 03.18.)
8. INTERNET 1 (2020): A világ 10 legjobb nyugdíjrendszere - Allianz Globális Nyugdíjjelentés 2020 <https://profitline.hu/Allianz-Globalis-Nyugdigijelentes-2020-408247> (Letöltve 2023.02.24.)
9. INTERNET 2 (2019): Active Ageing Index Analytical Report Octobre 2019, United Nations publication issued by the United Nations Economic Commission for Europe
https://unece.org/DAM/pau/age/Active_Ageing_Index/ECE-WG-33.pdf (Letöltve: 2023.03.15.)
10. INTERNET 3 Nyugdíj Másképpen (2022): Nyugdíj-előtakarékossági számla (NYESZ) kisokos <https://nyugdigjmaskeppen.hu/nyugdigj-elotakarekossagi-szamla-nyesz/> (Letöltve: 2023.03.18.)
11. KAPITÁNY B. (szerk.) (2015): Demográfiai Fogalomtár. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest <http://www.demografia.hu/hu/tudastar/fogalomtar> (Letöltve 2023.02.25.)
12. KSH (2021): Fenntartható fejlődési célok <https://www.ksh.hu/sdg/1-2-sdg-3.html> (Letöltve: 2023.03.05.)
13. KSH (2023) Interaktív korfa <http://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/orszag.html> (Letöltve 2023.03.12.)

14. KSH STADAT (2023): 22.1.1.1. A népesség, népmozgalom főbb mutatói
https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0001.html (Letöltve 2023.03.11.)
15. KSH STADAT (2023): 22.1.1.3. Népesség korév és nem szerint, január 1.
https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0003.html (Letöltve 2023.03.12.)
16. KSH STADAT (2023): 22.1.1.4. A népesség összetétele főbb korcsoportok szerint, eltartottsági ráták, öregedési index
https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0004.html (Letöltve 2023.03.12.)
17. KSH STADAT (2023): 25.1.1.33. Nyugdíjak, ellátások, járadékok és egyéb járandóságok, sajátjogú nyugdíjak
https://www.ksh.hu/stadat_files/szo/hu/szo0033.html (Letöltve 2023.03.14.)
18. KSH STADAT (2023): 4.1.1.41. Egészségesen várható élettartam
https://www.ksh.hu/stadat_files/ege/hu/ege0041.html (Letöltve 2023.03.13)
19. Magyarország Alaptörvénye (2011.04.25.)
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100425.ATV&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3Dalkotm%25C3%25A1ny> (Letöltve 2023.03.08.)
20. MAJOROS P. (2004): A kutatómódszertan alapjai, Perfekt Rt.
ISBN 978-963-394-584-1
21. MERÉNYI ZS., MEGYESI G., SZÜCS T., MATITS Á., MIHÓK V., LENDVAI GY., TÓTH A. (2012): Az én pénzem Pénzügyi oktatási program Második, átdolgozott kiadás <https://penziranytu.hu/archivalt-pop-torzanyag/konyv/az-en-penzem>
(Letöltve 2023.03.20.)
22. MURAKÖZI L. (2016): Államok kora Az európai modell, Akadémia Kiadó, Budapest
ISBN: 978-963-059-769-2 <https://mersz.hu/murakozy-allamok-kora/>
23. PÉTER Á., NÉMETH E., VARGHA B. T. (2020): A nyugdíjrendszer fenntarthatósága, kockázatok és lehetőségek Pénzügyi Szemle 2020/2. Különszám (p. 57-85.)
DOI: https://doi.org/10.35551/PSZ_2020_k_2_3 (Letöltve 2023.02.27.)
24. SÜLE-SZIGETI B. (2021): Mikor „robban” a nyugdíjbomba Magyarországon?
<https://bankmonitor.hu/cikk/mikor-robban-a-nyugdijbomba-magyarorszagon>
(Letöltve 2023.03.07.)
25. TAMÁS NÉ SZABÓ ZS. (2022): Meddig tarthatjuk a 65 éves nyugdíjkorhatárt?
<https://24.hu/fn/gazdasag/2022/12/09/nyugdijkorhatar-65-ev-korhataremeles-varhato-elettartam-nyugdijreform/> (Letöltve 2023.03.16.)
26. TAMUS A. (2011): A marketingkutató gyakorlat, Saldo Kiadó, Budapest
ISBN 978-963-638-402-9
27. WIKIPÉDIA (2023): Nyugdíj <https://hu.wikipedia.org/wiki/Nyugd%C3%ADj>
(Letöltve 2023.03.07.)

7. ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra: Az ENSZ által használt aktív idősödés indexe	9. oldal
2. ábra: Jövedelemcsökkenés nyugdíjba vonulás esetén	11. oldal
3. ábra Magyarország népességének és az öregségi nyugdíjasok arányának változása 2001-2022. között	20. oldal
4. ábra Magyarország népességének száma nemek és életkor szerint 2001.01.01....	21. oldal
5. ábra Magyarország népességének száma nemek és életkor szerint 2023.01.01....	21. oldal
6. ábra Az idős népesség eltartottsági rátája Magyarországon 2001-2022. között....	22. oldal
7. ábra Teljes termékenységi arányszám változása Magyarországon 2001-2021. között.	23. oldal
8. ábra: Élve születések és halálozások száma Magyarországon 2000-2021. között	24. oldal
9. ábra Magyarországon várható élettartamok összehasonlítása a jelenlegi nyugdíjkorhatárhoz	25. oldal
10. ábra A válaszadók életkor szerinti megoszlása	26. oldal
11. ábra A válaszadók jövedelem szerinti megoszlása.....	26. oldal
12. ábra A válaszadók havi megtakarítása szerinti megoszlása	27. oldal
13. ábra A kérdőív 1. kérdésének kiértékelése	27. oldal
14. ábra A kérdőív 2. kérdésének kiértékelése	28. oldal
15. ábra A kérdőív 3. kérdésének kiértékelése	28. oldal
16. ábra A kérdőív 4. kérdésének kiértékelése	29. oldal
17. ábra A kérdőív 5. kérdésének kiértékelése	30. oldal
18. ábra A kérdőív 6. kérdésének kiértékelése	30. oldal
19. ábra A kérdőív 7. kérdésének kiértékelése	31. oldal
20. ábra Összefüggésvizsgálat a magyar nyugdíjhelyzettel kapcsolatos informáltság és az életkor szempontjából	32. oldal
21. ábra Összefüggésvizsgálat a havi megtakarítások és az életkor között.....	33. oldal

8. TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat: A világ 10 legjobb nyugdíjrendszere - Allianz Globális Nyugdíjjelentés 2020	8. oldal
2. táblázat Néhány európai ország aktív idősödés indexe	9. oldal
3. táblázat Jövedelmek nyugdíjas korban	12. oldal
4. táblázat Magyarország népességének alakulása 2001 és 2022 között bázis- és láncviszonzszámokkal	19. oldal
5. táblázat A nyugdíjas évekkel kapcsolatos gondolkodás és az életkor összefüggése	32. oldal

9. MELLÉKLET

1 darab üres kérdőív kísérelőlevéllel

Kérdőív

A magyar nyugdíjrendszer kérdései

Kedves Kitöltő!

Stániczné Cseh Mária vagyok, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE) kereskedelem és marketing szakos végzős hallgatója.

Szakedolgozatom arról írom, hogy a magyarországi lakosság milyennek ítéli meg a jelenlegi nyugdíjhelyzetet és milyen információkkal rendelkezik a jövőbeni kilátásokról. Ehhez szükségem lenne az Ön közreműködésére is, kérem, vegyen részt a kitöltésben és segítse munkámat!

Válaszait X-el jelölheti, ahol több válasz is adható, a kérdéseknél jelzem.

A kérdőív kitöltése önkéntes, válaszait név nélkül, összesítve kezelem. A válaszokat kizárólag szakedolgozatom elkészítéséhez fogom felhasználni.

A kitöltés maximum 10 percet vesz igénybe.

Köszönöm szépen a segítségét!

Stániczné Cseh Mária

1. Gondolkodott már azon, hogyan fog élni nyugdíjas korában? *

- ☐ Igen, már gondolkodtam rajta.
- ☐ Nem, még messze van.
- ☐ Nem, majd lesz valahogy.

2. Ön szerint elegendő információval rendelkezik a magyarországi nyugdíj helyzettel kapcsolatosan?

- ☐ Igen, folyamatosan tájékozódok.
- ☐ Számomra elegendő, ennél több információra nincs szükségem a témával kapcsolatban.
- ☐ Nem, sajnos hiányosak az információim.
- ☐ Nem, de nem is érdekel.

3. Hallott már arról, hogy a jelenlegi nyugdíjrendszer hosszú távon nem fenntartható? *

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Nem emlékszem

4. Ön szerint milyen problémákkal küzd a nyugdíjrendszer Magyarországon? (Több válasz is megjelölhető.) *

- ☐ Öregszik a társadalom, egyre több a nyugdíjas.
- ☐ Kevesen fizetnek járulékot, így nincs miből nyugdíjat fizetni.
- ☐ Kevés gyermek születik, nem lesz aki "megtermelje" a nyugdíjak fedezetét.
- ☐ Nincs komoly probléma a nyugdíjhelyzettel.

5. Egyetért azzal, hogy a nyugdíjkorhatár emelése megoldást jelentene? *

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Nem tudom, nem értek hozzá.

6. Jelölje be kérem, melyik nyugdíj-előtakarékossági formáról hallott már. (Több válasz is megjelölhető.) *

- ☐ Önkéntes nyugdíjpénztár
- ☐ Nyugdíjbiztosítás
- ☐ Nyugdíj-előtakarékossági számla (NYESZ)
- ☐ Egyikről sem hallottam még.

7. Rendelkezik Ön rendszeres megtakarítással, ha igen, milyen formában? (Több válasz is megjelölhető.) *

- ☐ Bankszámlán
- ☐ Értékpapír
- ☐ Biztosítás
- ☐ Önkéntes pénztár
- ☐ Egyéb ...

8. Az Ön életkora: *

- ☐ 30 évnél fiatalabb
- ☐ 30-45 éves
- ☐ 46-60 éves
- ☐ 60 év felett

9. Kérem, jelölje meg mennyi az Ön átlagos havi, nettó, önálló jövedelme. *

- ☐ 150 000 Ft alatt
- ☐ 150 000 - 250 000 Ft között
- ☐ 250 001 - 350 000 Ft között
- ☐ 350 000 Ft felett

10. Kérem, jelölje meg mekkora összeget tud megtakarítani/félretenni havi nettó jövedelméből. *

- ☐ felélem a havi jövedelemem
- ☐ maximum 10 000 Ft-ot
- ☐ 10 000- 25 000 Ft között
- ☐ 25 000-40 000 Ft között
- ☐ Több, mint 40 000 Ft-ot

NYILATKOZAT

szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Stániczné Cseh Mária
A Hallgató Neptun kódja: O1GJAV
A dolgozat címe: Szekunder és primer jellegű kutatási vizsgálata a magyar nyugdíjrendszer kérdéseivel kapcsolatban
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Agrárlogisztika, Kereskedelem és Marketing Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023. év május hó 01. nap

Hallgató aláírása

KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

Stánicznė Cseh Mária (hallgató Neptun azonosítója: **OIGJAV**) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védésre javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen **nem**^{*2}

Kelt: Gyöngyös, 2023. 05. 02.

Belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.